

“ภัยคุกคาม” “ปัญหา” และ “คนอื่น” : การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนแรงงานต่างด้าวในวาทกรรมข่าวหนังสือพิมพ์ไทยตามแนวทางทฤษฎีวิเคราะห์เชิงวิพากษ์¹

นพดล บุญกัน* และ ศิริพร ภักดีผาสุข

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเทศไทย

“Threat”, “Problems”, and “Other”: The Relationship Between Language and Representation of Migrant Labour in Thai Newspaper: A Critical Discourse Analysis

Nopphadol Boonkan* and Siriporn Phakdeephasook

Faculty of Arts, Chulalongkorn University, Thailand

Article Info

Research Article

Article History:

Received 19 February 2024

Revised 29 April 2024

Accepted 9 May 2024

คำสำคัญ

แรงงานต่างด้าว

ภาพตัวแทน

วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

ข่าว

สื่อมวลชน

* Corresponding author

E-mail address

npd.nopphadol@icloud.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนแรงงานต่างด้าวในวาทกรรมข่าวหนังสือพิมพ์ไทยตามแนวทางการศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ภาษาเป็นเครื่องมือที่ถูกนำมาใช้ในการนำเสนอภาพและประกอบสร้างความหมายบางประการให้แก่แรงงานต่างด้าว โดยเกิดจากมุมมองของนักข่าว ซึ่งผ่านการตัดสินใจประเมินค่า ดีความ และเลือกนำเสนอเฉพาะบางแง่มุม ภาพตัวแทนแรงงานต่างด้าวปรากฏอย่างเด่นชัด 5 ภาพ ได้แก่ 1. แรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มคนลักลอบเข้าเมืองและทำอาชีพผิดกฎหมาย 2. แรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมโหดเหี้ยมมักก่อเหตุความรุนแรงและคดีอาชญากรรม 3. แรงงานต่างด้าวเป็นปัญหาความมั่นคงที่ภาครัฐต้องบริหารจัดการ 4. แรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มเสี่ยงหรือผู้เปราะบาง 5. แรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ซึ่งมีสถานภาพด้อยกว่าคนไทย โดยกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการนำเสนอภาพตัวแทนเหล่านี้มีหลายกลวิธี กลวิธีที่โดดเด่น คือ การอ้างถึงแรงงานต่างด้าว โดยใช้การประเมินค่าโดยนัยเชิงลบ การใช้ชนิดกระบวนกรเกี่ยวกับการกระทำเพื่อสื่อภาพการกระทำที่ “ไม่พึงประสงค์” ของแรงงานต่างด้าว การใช้มูลบทเพื่อ

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิตเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนแรงงานต่างด้าวในวาทกรรมข่าวภาษาไทย” ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Keywords:

migrant,
representation,
critical discourse analysis,
news,
mass communication

บทคัดย่อ (ต่อ)

แนวความว่าแรงงานต่างด้าวมักมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์และสร้างปัญหาซ้ำ การใช้อุปลักษณ์เพื่อนำเสนอแรงงานต่างด้าวในฐานะ “ภาระ” และ “ความเป็นอื่น” ภาพตัวแทนเหล่านี้จะส่งผลต่อมุมมองหรือความคิดของผู้รับสาร ซึ่งเป็นคนในสังคมไทยให้รับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวเฉพาะในทางลบ และอาจจะส่งผลให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อคนกลุ่มนี้ด้วยความหวาดระแวง ไม่เท่าเทียม และขาดความเห็นอกเห็นใจโดยที่ผู้เขียนข่าวหรือหนังสือพิมพ์เองอาจไม่ได้ตระหนักถึงผลกระทบเหล่านี้

Abstract

This study investigates the relationship between language and the representation of migrant labor in Thai newspaper news discourse using critical discourse analysis. The analysis reveals that language is adopted to construct representations and meanings of migrant labor shaped by the interpretative frameworks of journalists who exercise editorial discretion, evaluative judgment, and selective emphasis. Mainly, five representations of migrant labour include: 1) migrant labour as a group of people who illegally enter the country and work illegally and thus are lawbreakers; 2) migrant labour as a group of people with brutal behavior who often cause violence and crimes; 3) migrant labour as a security problem that needs to be managed by government; 4) migrant labour as a vulnerable group or patients with epidemic diseases; 5) migrant labour as other ethnic groups whose status is inferior to Thai people. Several linguistic strategies are used to present these representations. Among these, the outstanding strategies include using referring terms conveying negative evaluation; using material process to presents migrant labour's “undesirable” actions; using presupposition to imply that migrant labour often behaves undesirably and repeatedly causes problems; and using metaphors to present migrant labour as “burdens” and “others”. These representations are likely to shape societal perceptions of migrant labour within the Thai context, which may potentially engender adverse attitudes and discriminatory actions, including disparities in treatment and a dearth of empathic consideration. It is conceivable that the journalists responsible for such representations may not be fully aware of these possible effects.

1. ที่มาและความสำคัญ

แรงงานต่างด้าวเป็นกำลังแรงงานสำคัญของประเทศไทยและเป็นกลุ่มคนที่มีอยู่ในประเทศจำนวนมากสืบเนื่องมาจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสภาวะการขาดแคลนแรงงานในประเทศไทย โดยรายงานประจำปีเดือนตุลาคม พ.ศ. 2563 มีจำนวนแรงงานต่างด้าวตามกฎหมายทั้งสิ้น 2,482,256 คน (สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการการค้าและพัฒนา, 2559; สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว, 2559, 2563)

แรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มคนที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย แต่แรงงานต่างด้าวในประเทศไทยจำนวนไม่น้อยเป็นกลุ่มคนที่ถูกเอารัดเอาเปรียบและถูกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม มีการศึกษาพบว่า แรงงานต่างด้าวในประเทศไทยบางส่วนตกอยู่ภายใต้การกดขี่และถูกใช้งานอย่างหนัก ถูกทำร้ายร่างกาย ถูกทอดทิ้งให้ตกเป็นเหยื่อ ขบวนการค้ามนุษย์ ไม่ได้รับความสนใจจากคนในสังคม รวมทั้งถูกเพิกเฉย และไม่ได้รับการคุ้มครองช่วยเหลือดูแลอย่างเหมาะสมจากการบริหารจัดการของหน่วยงานรัฐบาล (กมลเศ โปธิกนิษฐ์ และคณะ, 2560; กฤตยา อาชวนิจกุล และ พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร, 2548; พัทธกะ ไปเร็ว และ พัทธกะ สิริวงศ์, 2556; วรวิทย์ มิตรทอง, 2560; วราภรณ์ มนต์ไทรเวศย์, 2556; วิภาดา โนตา, 2552; ษ์ฐรัมย์ ธรรมบุษดี, 2555; สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2553; สุภาภรณ์ จันทวานิช และคณะ, 2547; ออมสิน บุญเลิศ, 2552) จนกระทั่งในปีพุทธศักราช 2557 ประเด็นเกี่ยวกับการกดขี่แรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์ กลายเป็นประเด็นสำคัญที่ผู้คนให้ความสนใจ เมื่อประเทศไทยถูกจับตามองจากนานาชาติและถูกกล่าวหาว่า รัฐบาลไทยมีการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์อย่างไม่เป็นธรรม (สถานทูตสหรัฐและสถานกงสุลในประเทศไทย, 2557; หฤทัย จงวัฒนบัณฑิตย์, 2560)

จากประเด็นแรงงานต่างด้าวถูกกดขี่และเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์ ปรากฏความเห็นที่มีลักษณะสวนทางกัน โดยจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นบนสื่อสังคมออนไลน์ ผู้วิจัยกลับพบว่าคนในสังคมไทยมีท่าทีหรือความคิดเห็นว่า แรงงานต่างด้าวไม่ควรได้รับการดูแลช่วยเหลือใด ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ความคิดเห็นที่ (1) ที่นี้เมืองไทย ถ้าไม่พอใจเชิญกลับประเทศของคุณเถอะครับ ทำอะไรเกรงใจกันบ้าง ไอ้ที่มาแบบถูกกฎหมายนะไม่เท่าไร ไอ้ที่มาผิดกฎหมาย เยอะกว่าตั้งก็ทำ แล้วไม่ได้มาตัวเปล่า สักพัก พอผิวมา เมียก็มา มาบ่มลูก กันที่นี้...อีกสักพักพาเข้ามากันทั้งโคตรเหง้าศักราช

(พันทิป, 2561)

จากตัวอย่างเป็นความคิดเห็นในสื่อสังคมออนไลน์ที่สะท้อนมุมมองหรือความคิดของคนในสังคมไทยว่า แรงงานต่างด้าวเป็น “กลุ่มคนที่ไม่พึงประสงค์” มิใช่ “เหยื่อผู้น่าสงสาร” หรือ “กลุ่มคนที่ต้องการความช่วยเหลือ” แต่อย่างใด จึงเป็นไปได้ว่า ความคิดหรือมุมมองของคนในสังคมไทยที่มีต่อแรงงานต่างด้าว ซึ่งปรากฏในลักษณะสวนทางกับข้อเท็จจริงบางประการ

อาจเป็นผลมาจากการรับรู้เรื่องราวของแรงงานต่างด้าวผ่าน “ภาพตัวแทน” ซึ่งนำเสนอเฉพาะข้อเท็จจริงบางแง่มุม โดยความเป็นจริงทั้งหมดที่เกิดขึ้นในสังคมไทยอาจมีทั้งแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย แรงงานต่างด้าวที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ปัญหาที่เกิดจากแรงงานต่างด้าว แรงงานต่างด้าวเป็นเหยื่อที่ได้รับความเดือดร้อน รวมถึงแรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มแรงงานสำคัญ หากแต่ข้อเท็จจริงที่คนส่วนใหญ่รับรู้ส่วนใหญ่อาจเป็นประเด็นเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวในเชิงลบ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นที่ผู้วิจัยกล่าวถึงและเป็นประเด็นที่น่าเสนอเป็นจำนวนมากบนพื้นที่สื่อมวลชน

“ภาพตัวแทน” หมายถึง กระบวนการในการประกอบสร้างความหมายผ่านภาษาหรือสัญลักษณ์ เพื่อนำเสนอสรรพสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในความคิด แต่นั่นไม่ใช่ความจริงทั้งหมดเพราะเป็นภาพที่ผ่านการตัดสินใจ ประเมินค่า การตีความ และเลือกสรรบางแง่มุมในการนำเสนอโดยขึ้นอยู่กับจุดยืน มุมมอง ทักษะคติ ฯลฯ ของผู้นำเสนอ (Hall, 1997, 2003, อ้างถึงใน ศิริพร ภักดีผาสุข, 2561) การรับรู้ความหมายแบบภาพตัวแทนจึงเป็นการรับรู้ข้อมูลเพียงบางแง่มุมโดยที่ผู้รับสารอาจเข้าใจว่าเป็นความจริงทั้งหมดและไม่ทันได้ตระหนักว่า ภาพตัวแทนเหล่านั้นมีลักษณะเป็นชุดความจริงที่ถูกประกอบสร้างขึ้นจากผู้นำเสนอซึ่งแอบแฝงไปด้วยอคติชุดความคิด หรืออคติประสงคที่อยูเบื้องหลัง

“ภาพตัวแทนแรงงานต่างด้าว” อาจเกิดจากหนังสือพิมพ์นำเสนอข้อมูลด้วยการรายงานข่าวเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยและแพร่กระจายสู่คนเป็นวงกว้างภาพที่น่าเสนอในรายงานข่าวมักทำให้เข้าใจว่าการนำเสนอความจริงทั้งหมดอย่างแจ่มชัดและตรงไปตรงมา แต่ในความเป็นจริงกลับผ่านการเลือกสรรประเด็นและประเมินค่าตีความในการนำเสนอ ดังปรากฏจากการเก็บข้อมูลและผลการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นที่ผู้วิจัยพบว่าหนังสือพิมพ์จะให้ความสำคัญและเลือกเน้นนำเสนอประเด็นเหตุการณ์แรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมือง ก่อเหตุอาชญากรรม และเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องจัดการแก้ไข การนำเสนอดังนี้ส่งผลให้ผู้รับสารซึ่งเป็นคนในสังคมไทยรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวบางแง่มุมและก่อให้เกิดการประเมินค่า ตีความ และอาจเหมารวมว่า แรงงานกลุ่มนี้ทั้งหมดเป็น “กลุ่มคนที่ไม่พึงประสงค์” มากกว่าที่จะมองว่าเป็นผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนและต้องการความช่วยเหลือตามที่ปรากฏในตัวอย่างความคิดเห็น กล่าวได้ว่า ภาพตัวแทนของแรงงานต่างด้าวเป็น “ความรู้” หรือ “ความจริง” ชุดหนึ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้น ซึ่งเป็นผลผลิตของวาทกรรม

การศึกษาที่ผ่านมาเน้นที่ภาพตัวแทนผู้อพยพ ผู้ลี้ภัย กลุ่มชาติพันธุ์ เป็นประเด็นสำคัญของการศึกษาการประกอบสร้างความหมายของกลุ่มคนผ่านวาทกรรม งานวิจัยเหล่านี้พบว่า ความหมายของกลุ่มคนชายขอบในวัฒนธรรมเกิดจากการสร้างความหมายด้วยภาษาและวาทกรรม ทั้งยังเกิดจากชุดความคิดหรืออุดมการณ์จากสถาบันหลักในสังคม เช่น สื่อมวลชน รัฐบาล นักการเมือง รวมถึงชนชั้นนำ และคนหมู่มากในสังคม ภาพตัวแทนที่ก่อตัวขึ้นส่งผลให้เกิดอคติ การตัดสิน การต่อต้าน และการปฏิบัติต่อกลุ่มคนเหล่านั้นอย่างไม่เป็นธรรม (Charteris-Black, 2006; Cravioito, 2009; Idrus & Ismail, 2013; Kazlowska, 2009; Khosravini, 2014; Lynn & Lea, 2003; Mohd Don & Lee, 2014; Teo, 2000; van Dijk, 2002) อย่างไรก็ตาม แม้ว่า

ที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันจะมีผู้ศึกษาภาษาและวาทกรรมเกี่ยวกับผู้อพยพ ผู้ลี้ภัย กลุ่มชาติพันธุ์เป็นจำนวนมาก แต่งานวิจัยที่มุ่งศึกษาการประกอบสร้างความหมายของกลุ่มแรงงานต่างด้าวผ่านวาทกรรมกลับไม่ค่อยปรากฏเท่าใดนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิจัยที่มุ่งศึกษากลุ่มแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ผู้วิจัยพบว่า ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาสถานการณ์การเคลื่อนย้ายผลกระทบ นโยบายการจัดการของรัฐ และการศึกษาสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของแรงงานต่างด้าวในเชิงสิทธิมนุษยชนและสังคมมานุษยวิทยา (วรวิทย์ มิตรทอง, 2560; วราภรณ์ มนต์ไทรเวศย์, 2556; วิภาดา โนตา, 2552; รัชฎรวัชย์ ธรรมบุษดี, 2555) ถึงแม้จะมีงานวิจัยจำนวนหนึ่งให้ความสนใจที่จะศึกษาและชี้ให้เห็นว่า ความหมายของแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยถูกประกอบสร้างขึ้นผ่านวาทกรรมและนำมาสู่การเลือกปฏิบัติต่อแรงงานต่างด้าวอย่างไม่เป็นธรรม (กมลเลิศ โพธิกนิษ และคณะ, 2560; พิทักษ์ ไปเร็ว และ พิทักษ์ ศิริวงศ์, 2556; ศิพิมพ์ ศรบัลลังก์, 2555) แต่งานวิจัยเหล่านี้ก็ไม่ได้มุ่งศึกษาการประกอบสร้างความหมายผ่านภาษาเป็นสำคัญ มีเพียงงานวิจัยของมูจลินทร์ สุดเจริญ (2552) ที่ศึกษามโนอัปลักษณ์เกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวในหนังสือพิมพ์รายวันไทย แต่ก็เป็นการศึกษาเฉพาะแง่มุมของอัปลักษณ์ โดยไม่ได้ศึกษาการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาอื่น ๆ ในตัวบทวาทกรรม ดังที่กล่าวมาข้างต้นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเลือกใช้ภาษาไทยในฐานะเครื่องมือประกอบสร้างวาทกรรมเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยยังไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดศึกษาอย่างละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนของแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ซึ่งเป็นการศึกษาประเด็นสำคัญที่จะเผยให้เห็นพลังของภาษาในฐานะเครื่องมือประกอบสร้างความหมายอย่างเน้นเฉพาะบางแง่มุม อันนำมาซึ่งการครอบงำทางความคิดและอาจกลายเป็นการเลือกปฏิบัติต่อคนกลุ่มนี้อย่างไม่เป็นธรรม อีกทั้งผู้วิจัยยังเล็งเห็นว่าวาทกรรมกลุ่มแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยมีกระบวนการประกอบสร้างด้วยวิถีปฏิบัติและบริบทเฉพาะที่น่าสนใจ ซึ่งมีความแตกต่างกับผู้อพยพกลุ่มอื่น ๆ หลายประการ อาทิ เชื้อชาติ เหตุผลปัจจัยในการอพยพ และสภาพความเป็นอยู่ โดยยังมีอีกหลายประเด็นที่สัมพันธ์กับตัวบทและภาษา ซึ่งยังไม่มียงานวิจัยใดกล่าวถึงแง่มุมเหล่านี้

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนแรงงานต่างด้าวในสื่อหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ระดับชาติและเป็นสื่อมวลชนด้านข่าวสารขนาดใหญ่ที่แพร่กระจายสู่ผู้อ่าน ซึ่งเป็นคนในสังคมไทยเป็นวงกว้าง (คทธร อัครจิรติกรณ์, 2553) กล่าวได้ว่า หนังสือพิมพ์ไทยรัฐเป็นวาทกรรมหลักเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยที่แพร่กระจายสู่สาธารณชน

การศึกษาครั้งนี้ศึกษาด้วยมุมมองเชิงวิพากษ์ตามแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ โดยมุ่งเน้นศึกษาภาษาในฐานะเครื่องมือสำคัญในการประกอบสร้างภาพตัวแทนเพื่อแสดงให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์เลือกนำเสนอภาพตัวแทนแรงงานต่างด้าวอย่างไร ผ่านการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาใดบ้าง และมีความสัมพันธ์กับบริบททางสังคมวัฒนธรรมอย่างไร การวิเคราะห์ดังกล่าวจะนำไปสู่การเผยให้เห็นว่าความหมายของแรงงานต่างด้าวที่ถูกนำเสนอจากข่าวนั้นผ่านการตัดสินใจประเมินค่า ดีความ และเลือกสรรบางแง่มุมในการนำเสนอ ซึ่งอาจจะส่งผลต่อ

การรับรู้และความเข้าใจของผู้รับสารที่อาจคลาดเคลื่อนหรือบิดเบือนไป ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยชิ้นนี้จะสร้างให้คนในสังคมเกิดความเข้าใจ เกิดความเห็นอกเห็นใจต่อแรงงานต่างด้าวในฐานะเพื่อนมนุษย์ และมองคนกลุ่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย อีกทั้งผู้วิจัยยังหวังว่าคนในสังคมจะได้ตระหนักรู้และใช้วิจารณญาณเพิ่มมากขึ้นในการเสพข้อมูลข่าวสารในชีวิตประจำวัน เพราะข้อมูลเหล่านั้นล้วนถูกประเมินค่าและเลือกมานำเสนอเพียงบางส่วนหรือบางแง่มุมจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นทั้งหมด

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนแรงงานต่างด้าวในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557-2563

2.2 เพื่อวิเคราะห์ ทัศนคติ วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม และวิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรมของวาทกรรมข่าวในสื่อดังกล่าว

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2 การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ “ไทยรัฐ” ตั้งแต่ พ.ศ. 2557-2563 เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่มียุทธศาสตร์ชาติได้กล่าวไว้ในส่วน “ที่มาและความสำคัญ” ผู้วิจัยใช้คำสำคัญ “แรงงานต่างด้าว” เพื่อสืบค้นข้อมูลการรายงานข่าวที่ถูกบันทึกไว้บนฐานข้อมูลกฤตภาคข่าว “ไอคิวนิวส์คลิป” (iQNewsClip) ได้จำนวนทั้งสิ้น 1,367 ตัวบท เนื่องจากช่วงระยะเวลาของข้อมูลยาวนานถึง 7 ปี ทำให้มีข่าวเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวจำนวนมากและมีหลากหลายประเด็นข่าว ผู้วิจัยจึงกำหนดเกณฑ์การเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลตัวบทสำหรับการวิเคราะห์ที่มีคุณสมบัติครอบคลุมทั้งมิติของเวลาและเนื้อหา รวมถึงมีจำนวนที่เหมาะสมกับแนวทางการวิเคราะห์วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์อย่างละเอียด โดยผู้วิจัยสุ่มเลือกข้อมูลร้อยละ 25 จากจำนวนข่าวทั้งหมดในแต่ละปี จำนวนสุทธิ 342 ตัวบท นอกจากนี้ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลมุ่งเป้าเฉพาะการรายงานข่าว ไม่รวมบทความแสดงความคิดเห็น บทบรรณาธิการ ฯลฯ เนื่องจากต้องศึกษาการนำเสนอภาพเหตุการณ์เกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวเป็นสำคัญ เพื่อให้เห็นการนำเสนอภาพตัวแทนแรงงานต่างด้าวในฐานะผู้กระทำทางสังคม (social actor) ในเหตุการณ์การกระทำทางสังคม (social action) และผู้วิจัยเห็นว่า บทความแสดงความคิดเห็นและบทบรรณาธิการนั้นมีเนื้อหาหลักเป็นความคิดเห็นของผู้เขียนบทความที่มีต่อแรงงานต่างด้าวซึ่งไม่ควรนำมาวิเคราะห์ร่วมกับรายงานข่าว

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยพิจารณาการนำเสนอรายงานข่าวสารเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยว่า มีลักษณะเป็นวาทกรรม กล่าวคือ มีการประกอบสร้างความหมายให้แก่กลุ่มแรงงานต่างด้าวอย่างเป็นระบบด้วยภาษา ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาการประกอบสร้าง

ภาพตัวแทนด้วยแนวคิดของ Hall (1997, 2003) โดยใช้กรอบมิติทั้งสามของวาทกรรมที่เสนอ โดย แฟร์คลัฟ (Fairclough, 1995) มาเป็นกรอบหลักในการศึกษา

4. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์และภาพตัวแทน

วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (critical discourse analysis (CDA)) เป็นแนวทางการศึกษาภาษาในฐานะองค์ประกอบสำคัญของวาทกรรม โดยมุ่งวิเคราะห์บทบาทของวาทกรรมในแง่การสื่ออุดมการณ์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อความคิด พฤติกรรมของคน รวมทั้งสร้างความไม่เท่าเทียมขึ้นในสังคม กล่าวคือเป็นการศึกษา วาทกรรม อย่าง วิพากษ์ (ศิริพร ภัคดีผาสุข, 2561, น. 107; Machin & Mayr, 2012)

Fairclough (1995, 2001, 2003) กล่าวว่า การศึกษาการประกอบสร้างอันแยกย่อยของวาทกรรมต้องอาศัยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาษา วาทกรรม และสังคมหรือบริบททางสังคมวัฒนธรรมอย่างละเอียด เพื่อแสดงหรือเผยให้เห็นองค์ประกอบ โครงสร้าง กระบวนการก่อร่างสร้างขึ้นของวาทกรรม การศึกษาความสัมพันธ์ดังกล่าวจำเป็นต้องศึกษาพิจารณาองค์ประกอบ 3 มิติ ประกอบกัน ได้แก่ *ตัวบท* (วิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในตัวบทอย่างละเอียด) *วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม* (วิเคราะห์ตีความขั้นตอนในการผลิตและกระจายตัวบทของผู้ส่งสารหรือผู้ผลิตวาทกรรม และมุ่งวิเคราะห์การตีความและบริบทตัวบทของผู้รับสาร) และ *วิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรม* (วิเคราะห์ปัจจัยรายล้อมและส่งอิทธิพลวาทกรรมนั้น) การวิเคราะห์นี้เรียกว่า **กรอบมิติทั้งสามของวาทกรรม** (Fairclough, 1995; ธีรพร พานโพธิ์ทอง, 2556)

ภาพตัวแทน (representation) คือ กระบวนการสร้างความหมายชุดหนึ่งขึ้นมาในความคิด ผ่านการตัดสินใจ ประเมินค่า ตีความ เลือกสรรบางแง่มุม ซึ่งขึ้นอยู่กับมุมมองหรือทัศนคติของผู้นำเสนอ แล้วจึงถูกนำเสนอด้วยภาษาหรือสัญลักษณ์ ในมุมมองวาทกรรม วาทกรรมสร้างภาพตัวแทนความหมาย การประกอบสร้างความหมายของวาทกรรมนำไปสู่การนิยามความหมายของตัวตนและการจัดวางความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในวาทกรรม กล่าวได้ว่า “ภาพตัวแทน” เป็นการประกอบสร้างความหมายโดยวาทกรรมและการศึกษาการประกอบสร้างความหมายตามมุมมองนี้จึงสนใจกระบวนการ เหตุผลเบื้องหลัง และผลกระทบที่เกิดจากสร้างความหมายของภาพตัวแทนผ่านวาทกรรม (Hall, 1997, 2003, อ้างถึงใน ศิริพร ภัคดีผาสุข, 2561)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้กรอบแนวคิดการศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์กับ **ภาพตัวแทน**ในการศึกษาการรายงานข่าวเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ในสื่อหนังสือพิมพ์ เนื่องจากแนวทางดังกล่าวสามารถเผยให้เห็นกระบวนการประกอบสร้างภาพตัวแทนของแรงงานต่างด้าวจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาษา วาทกรรม และสังคมหรือบริบททางสังคมวัฒนธรรม รวมถึงสามารถเผยให้เห็นอุดมการณ์ ชุดความคิด หรือวัตถุประสงค์แอบ ซึ่งแฝงอยู่เบื้องหลังและส่งผลต่อการประกอบสร้างภาพตัวแทนเหล่านี้

5. ผลการวิจัย

5.1 ภาพตัวแทนของแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษาในตัวบทสื่อหนังสือพิมพ์ไทยรัฐตั้งแต่ พ.ศ. 2557-2563

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนแรงงานต่างด้าวปรากฏภาพตัวแทนที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษา 5 ภาพตัวแทน ซึ่งภาพตัวแทนเหล่านี้ คือ ภาพที่ปรากฏอย่างโดดเด่น ผู้วิจัยพิจารณาโดยใช้เกณฑ์การตัดสินจากจำนวนตัวอย่างของกลวิธีทางภาษาที่สื่อแต่ละภาพตัวแทนต้องปรากฏมากกว่าจำนวนร้อยละห้าสิบของจำนวนตัวบทที่ใช้วิเคราะห์ทั้งหมด กล่าวคือ ผู้วิจัยวิเคราะห์ตัวบทจำนวน 342 ตัวบท ดังนั้นภาพตัวแทนที่ปรากฏอย่างโดดเด่นแต่ละภาพต้องประกอบด้วยตัวอย่างกลวิธีทางภาษาที่สื่อภาพตัวแทนมากกว่า 171 ตัวอย่าง โดยภาพตัวแทนที่ปรากฏอย่างโดดเด่น ได้แก่ 1. แรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มคนลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย 2. แรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมโหดเหี้ยม มักก่อเหตุความรุนแรงและคดีอาชญากรรม 3. แรงงานต่างด้าวเป็นปัญหาความมั่นคงที่ภาครัฐต้องบริหารจัดการ 4. แรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มเสี่ยงหรือผู้ป่วยโรคระบาด และ 5. แรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มชาติพันธุ์อื่นซึ่งมีสถานภาพด้อยกว่าคนไทย ภาพตัวแทนเหล่านี้ปรากฏให้เห็นผ่านการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษา ได้แก่ การเลือกใช้การอ้างถึงการเลือกใช้ชนิดกระบวนการ การใช้สหพ การใช้มูลพ การใช้อุปลักษณ์ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์และเก็บข้อมูลเฉพาะกลวิธีทางภาษาที่ปรากฏอย่างโดดเด่น กล่าวคือ แต่ละกลวิธีต้องปรากฏด้วยความถี่มากกว่า 200 ครั้งขึ้นไป ผลการวิเคราะห์มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1.1 แรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มคนลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย คือ การนำเสนอภาพแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยเป็นกลุ่มคนไม่พึงประสงค์ มักมีพฤติกรรมลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย และเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการค้ามนุษย์ อีกทั้งยังมีพฤติกรรมลักลอบทำอาชีพผิดกฎหมาย เช่น ลักลอบตัดไม้ในเขตอุทยาน ลักลอบขนยาเสพติด และลักลอบทำอาชีพต้องห้าม เป็นต้น ภาพตัวแทนนี้ถูกนำเสนอผ่านกลวิธีทางภาษาที่สำคัญ ได้แก่

1) การใช้การอ้างถึง คือ การวิเคราะห์ชุดคำศัพท์ที่ใช้เป็นคำเรียก เพื่ออ้างถึงบุคคลหรือกลุ่มคนในเหตุการณ์ ซึ่งสามารถขบเน้นความหมายและอัตลักษณ์บางด้านให้เด่นชัดมากยิ่งขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็ละเว้นความหมายทางสังคมในบางแง่มุมให้หายไปจากตัวบท (Machin & Mayr, 2012; van Leeuwen, 1996, 2008, 2009) ผลการวิเคราะห์พบการเลือกใช้การอ้างถึงแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยด้วยการประเมินค่าโดยนัยเชิงลบว่าเป็นแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย เช่น แรงงานผิดกฎหมาย แรงงานต่างด้าวเถื่อน แรงงานพม่าเถื่อน ฯลฯ คำลักษณะนี้อาจดูเหมือนเป็นการนำเสนอข้อเท็จจริงว่าแรงงานต่างด้าวในสถานการณ์นั้น ๆ เป็นผู้กระทำผิดกฎหมาย หากแต่การปรากฏซ้ำของการอ้างถึงร่วมกับคำที่แสดงลักษณะการกระทำผิด “ลักลอบ” “หลบหนี” รวมถึงคำแสดงสถานภาพ “เถื่อน” “ผิดกฎหมาย” อาจส่งผลต่อความรู้สึกหรือการตัดสินคุณค่าเชิงลบและเอื้อให้เกิดการเหมารวมและสื่อภาพตัวแทนว่าแรงงานต่างด้าว

ทั้งหมดเป็นกลุ่มคนหรือกลุ่มชาติพันธุ์ที่กระทำผิดกฎหมาย ทั้งที่ภาพตัวแทนในข่าวอาจหมายถึงเพียงกลุ่มคนบางส่วน

2) การใช้ชนิดกระบวนการเกี่ยวกับการกระทำ กลวิธีนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดการวิเคราะห์ชนิดกระบวนการของ Halliday (1994, อ้างถึงใน ฌีรพร พานโพธิ์ทอง, 2556) และ Machin and Mayr (2012) กล่าวคือ ผู้วิจัยวิเคราะห์การเลือกใช้คำกริยาและกลุ่มคำกริยาร่วมกับคำนามและกลุ่มคำนาม ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้มีบทบาทในกระบวนการ ผลการวิเคราะห์พบว่า แรงงานต่างด้าวถูกนำเสนอเป็นผู้กระทำกระบวนการสื่อความหมายลักลอบเข้าเมืองและทำอาชีพผิดกฎหมาย โดยปรากฏผ่านการเลือกใช้ชุดคำกริยา เช่น หลบหนีเข้าเมือง ลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย แอบว่ายน้ำข้ามฝั่ง ลักลอบทำงานโดยผิดกฎหมาย ขณะเดียวกันตัวบทจะนำเสนอรัฐบาลและเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยเป็นผู้มีบทบาทกระทำกระบวนการสื่อความหมายปราบปราม โดยมีแรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มเป้าหมายของการกระทำ เช่น จับกุม ลาดตระเวน เฝ้าระวัง ลุย รวบ ล่า ปราบ กลวิธีทางภาษาข้างต้นมุ่งนำเสนอ แรงงานต่างด้าวเป็นผู้กระทำผิดกฎหมาย ซึ่งถูกจัดการโดยรัฐ

3) การใช้สหบท คือ การยกหรือแทรกตัวบทอื่น ๆ เข้ามาในตัวบท (Fairclough, 1992) เช่น การนำเสนอคำพูดของบุคคล ความคิดเห็น ข้อมูล และสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผลการวิเคราะห์พบว่า ปรากฏการอ้างรายงานผลการจับกุมแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองและกระทำผิดกฎหมาย เช่น ผลดำเนินการตั้งแต่ 1 ก.ค. 61 - 18 มิ.ย. 62 ตรวจสอบต่างด้าว 417,546 คน ดำเนินคดี...6,647 คน ฯลฯ การเลือกใช้สหบทดังกล่าวนอกจากสร้างความน่าเชื่อถือของการรายงานข่าวแล้วนั้น ยังบ่งชี้ความหมายว่า การลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายของแรงงานต่างด้าวเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานและภาครัฐได้พยายามดำเนินการควบคุมตามกฎหมาย

การนำเสนอภาพตัวแทนแรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มคนลักลอบเข้าเมือง เป็นภาพตัวแทนที่ปรากฏเด่นชัดที่สุดในบรรดาภาพตัวแทนทั้งหมด ภาพดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า นักข่าวมักเลือกใช้ภาษาที่สื่อสถานภาพทางกฎหมาย ซึ่งมีนัยความหมายเชิงลบ เพื่อรายงานข่าวแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย โดยกลวิธีทางภาษาที่ผู้วิจัยพบนอกจากสื่อภาพตัวแทนว่า แรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มคนลักลอบเข้าเมืองและทำอาชีพผิดกฎหมาย ยังเอื้อต่อการสร้างภาพเหมารวมว่า แรงงานต่างด้าวทั้งหมดเป็นผู้ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ทั้งนี้ผู้วิจัยยังพบว่า รายงานข่าวเกือบทุกครั้งแรงงานต่างด้าวจะถูกอ้างถึงรวมไปกับขบวนการค้ามนุษย์ แต่ไม่ปรากฏในฐานะเหยื่อหรือผู้ถูกกระทำโดยขบวนการค้ามนุษย์ ส่งผลให้ภาพตัวแทนของแรงงานต่างด้าวที่สื่อออกมากลายเป็นส่วนหนึ่งหรือผู้ร่วมขบวนการค้ามนุษย์ นอกจากนี้การอ้างถึงเฉพาะแรงงานต่างด้าวที่กระทำผิดพร้อมกับมุ่งนำเสนอเฉพาะการจับกุมแรงงานต่างด้าวยังเป็นการนำเสนอเพียงบางแง่มุม จึงทำให้ดูราวกับว่า แรงงานต่างด้าวเป็นผู้ทำผิดโดยปราศจากกลุ่มคนอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เนื่องจากแทบไม่ปรากฏการกล่าวถึงกลุ่มคนเหล่านั้นในตัวบท ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (1) ผลการปราบปรามจับกุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองและ
อยู่เกินกฎหมายกำหนดรวม 1,337 ราย พ.ต.อ. แม่นกล่าวว่
ปฏิบัติการจับกุมต่างด้าวที่อยู่นอกเขตพรมแดน
รวมทั้งแก้ไขปัญหาลูกค้าหนีเข้าเมืองทั้งระบบในพื้นที่ อ.แม่สอด
จ.ตาก จับกุมชาวต่างชาติที่อยู่นอกเขตพรมแดน 360 คน แรงงาน
หลบหนีเข้าเมือง 977 คน รวมทั้งสิ้น 1,337 คน ทั้งหมดถูก
ดำเนินคดีและปรับ รวมทั้งผลักดันกลับประเทศทั้งหมด
(ไทยรัฐ, 2561)

ตัวอย่าง (1) สื่อหนังสือพิมพ์เลือกใช้อ้างถึงแรงงานต่างด้าวด้วยการประเมินค่า
โดยนัยเชิงลบว่าเป็นแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายและเป็นปัญหา [] ซึ่งปรากฏ
เป็นจำนวนมากในดวบพ ได้แก่ แรงงานเถื่อน แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ชาวต่างชาติที่
อยู่เกินกำหนด ปัญหาลูกค้าหนีเข้าเมือง และปรากฏแรงงานต่างด้าวเป็นเป้าของการกระทำ
ของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งเห็นได้จากการเลือกใช้ร่วมกับชนิดกระบวนการเกี่ยวกับการกระทำ
สื่อความหมายปฏิบัติการปราบปรามจับกุมแรงงานต่างด้าวที่กระทำผิดกฎหมาย []
ได้แก่ ดำเนินคดีและปรับ จับกุม ผลักดันกลับประเทศ ทั้งยังปรากฏการใช้สหบทอ้างรายงาน
ผลการจับกุมแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองและกระทำผิดกฎหมาย [] คือ จับกุม
ชาวต่างชาติที่อยู่นอกเขตพรมแดน 360 คน ... การวิเคราะห์ข้างต้นสื่อภาพตัวแทนของแรงงานต่างด้าว
เป็นผู้กระทำผิดกฎหมายลักลอบเข้าเมืองและทำอาชัผิดกฎหมาย อย่างไรก็ตามรายงานข่าวข้างต้น
มุ่งนำเสนอเฉพาะการจับกุมแรงงานต่างด้าวผู้กระทำผิด แต่ไม่มีการกล่าวถึงผู้ร่วมกระทำผิดอื่น ๆ
เช่น นายจ้าง นายหน้า หรือเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงทำให้ดูราวกับว่า แรงงานต่างด้าว
เป็นต้นตอของการกระทำผิดกฎหมายและเป็นผู้กระทำผิดเพียงผู้เดียว

- (2) สระแก้วรวบเชมรลยน้ำข้ามแดน ... สนธิกำลังหน่วยงานที่
เกี่ยวข้องออกลาดตระเวนสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชา
ที่ลักลอบเข้าประเทศไทย บริเวณช่องทางธรรมชาติริมคลองกัน
พรมแดนไทย-กัมพูชา ... กระทั่งพบกลุ่มแรงงานชาวกัมพูชา 7 คน
เดินลยน้ำข้ามคลองกันพรมแดนไทย-กัมพูชา จึงเข้าควบคุมตัว
ตรวจสอบทั้งหมดไม่มีเอกสารการเดินทาง ลอบเข้ามาเพื่อจะไป
ทำงานรับจ้างที่ตลาดเตชไทย ตรงข้ามตลาดโรงเกลือ
(ไทยรัฐ, 2563)

ตัวอย่าง (2) ผลการวิเคราะห์ปรากฏการเลือกนำเสนอแรงงานต่างด้าวเป็นผู้แสดง
ชนิดกระบวนการสื่อความหมายลักลอบเข้าเมืองและทำอาชัผิดกฎหมาย ปรากฏ
คำศัพท์จำนวนมาก [] ได้แก่ ลยน้ำข้ามแดน ลักลอบเข้าประเทศไทย เดินลยน้ำข้ามคลอง

ลอบเข้ามาเพื่อที่จะไปทำงานรับจ้าง และเป็นเป้าการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งแสดง
 ชนิดกระบวนการเกี่ยวกับการกระทำสื่อความหมายปฏิบัติการปราบปรามจับกุม
 แรงงานต่างด้าวที่กระทำผิด [] ได้แก่ รวบ สนธิกำลัง ควบคุมตัว ผลการวิเคราะห์
 ชี้ให้เห็นว่า กลวิธีทางภาษาประกอบสร้างภาพตัวแทนว่า แรงงานต่างด้าวในประเทศไทย
 เป็นกลุ่มคนลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย อีกทั้งผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจ คือ บ่อยครั้ง
 การนำเสนอการกระทำผิดของแรงงานต่างด้าวดังตัวอย่างที่เป็นการลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย
 มักปรากฏกับคำเรียกหรือการอ้างถึงระบุสถานภาพความเป็นแรงงานต่างด้าวและกลุ่ม
 ชชาติพันธุ์ [] ได้แก่ เขมร แรงงานต่างด้าวชาวกัมพูชา แรงงานชาวกัมพูชา ลักษณะดังกล่าว
 เอื้อต่อการสร้างความเข้าใจอย่างเหมารวมว่า กลุ่มแรงงานต่างด้าวและกลุ่มชาติพันธุ์นี้ทั้งหมด
 เป็นผู้กระทำผิดกฎหมาย ทั้งที่จริงนั้น อัตลักษณ์ความเป็นแรงงานต่างด้าวและกลุ่มชาติพันธุ์
 ไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรง หรือมีความจำเป็นต่อการนำเสนอร่วมกันเพื่อกล่าวถึงผู้กระทำผิด
 แต่อย่างใด

**5.1.2 แรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมโหดเหี้ยม มักก่อเหตุความรุนแรง
 และคดีอาชญากรรม** คือ การนำเสนอภาพแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยเป็นกลุ่มคนที่มี
 พฤติกรรมโหดเหี้ยมมักก่อเหตุความรุนแรงและคดีอาชญากรรม เช่น มั่วสุมเสพยาเสพติด
 ลักทรัพย์ ทะเลาะวิวาท ฆาตกรรม ช่มชู้ คลอดลูกทิ้ง เป็นต้น ภาพตัวแทนนี้ถูกนำเสนอ
 ผ่านกลวิธีทางภาษาที่สำคัญ ได้แก่

1) การใช้การอ้างถึง ผลการวิเคราะห์พบการเลือกใช้การอ้างถึงแรงงานต่างด้าวใน
 ประเทศไทยด้วยการประเมินค่าโดยนัยที่มีความหมายเชิงลบจำนวนมาก ได้แก่ ประเมินค่าว่า
เป็นผู้ก่อเหตุอาชญากรรมหรือผู้กระทำผิดกฎหมาย เช่น ผู้ก่อเหตุ คนร้าย กลุ่มคนร้าย และ
ประเมินค่าว่าเป็นคนโหดเหี้ยม เช่น พ่อแม่ใจยักษ์ ฆาตกรอำมหิต ฆาตกรทมิฬ ใ้เห็น
 การอ้างถึงเหล่านี้ปรากฏซ้ำอย่างบ่อยครั้งในรายงานข่าวจึงเอื้อให้เกิดภาพจำแบบเหมารวมว่า
 แรงงานต่างด้าวทั้งหมดเป็นกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมโหดเหี้ยมและมักก่อเหตุความรุนแรง อีกทั้ง
 มักปรากฏร่วมกับคำบ่งสถานภาพความเป็นแรงงานต่างด้าวและชาติพันธุ์ เช่น แรงงานต่างด้าว
ที่ก่อเหตุ กลุ่มคนร้ายที่เป็นแรงงานชาวพม่า หม่องโหด เขมรโหด พม่าดุ จึงเอื้อให้เกิดการเหมารวม
 และเข้าใจว่า แรงงานต่างด้าวและกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้เป็นกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมโหดเหี้ยมฯ
 ทั้งที่การกระทำเหล่านั้นเป็นพฤติกรรมส่วนบุคคล หนังสือพิมพ์ไม่มีความจำเป็นที่จะต้อง
 นำเสนออัตลักษณ์ความเป็นแรงงานและกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อกล่าวถึงผู้กระทำผิด เนื่องจาก
 ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดแต่อย่างใด

2) การใช้ชนิดกระบวนการเกี่ยวกับการกระทำ ผลการวิเคราะห์พบว่า แรงงาน
 ต่างด้าวมักถูกนำเสนอให้มีบทบาทเป็นผู้กระทำความผิดกระบวนการสื่อความหมายก่อเหตุความรุนแรง
 และคดีอาชญากรรม ปรากฏผ่านการเลือกใช้กลุ่มคำกริยา เช่น ฆ่าทุบหัว คลุ้มคลั่งคว่ำมีดปาตคอ
ฆ่าเปลือย ช่มชู้ฆ่า หมกศพ ก่อเหตุทะเลาะวิวาท คลอดลูกทิ้งคล่อง เป็นการเสนอภาพตัวแทน
 แรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมโหดเหี้ยมฯ

3) การใช้ชนิดกระบวนการเกี่ยวกับความคิดความรู้สึก ผู้วิจัยพบว่า รายงานข่าวอาชญากรรมหลายข่าวมักนำเสนอความคิดของเจ้าหน้าที่รัฐที่มีต่อแรงงานต่างด้าวในเชิงลบ โดยเป็นผู้คิดคาดการณ์ว่า แรงงานต่างด้าวเป็นผู้ก่อเหตุความรุนแรงหรือคดีอาชญากรรม เช่น คนร้ายไม่พอใจเลยใช้ไม้ทุบตีทำร้ายและพลาดพลังทำรุนแรงเกินเหตุจนเหยื่อเสียชีวิต คาดว่าคนร้ายอาจเป็นแรงงานต่างด้าวในละแวกใกล้เคียง การนำเสนอความคิดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยมีผลต่อความคิดของผู้อ่านข่าวให้คล้อยตามความเห็นดังกล่าว จนขาดความถูกต้องและตั้งข้อสงสัย กล่าวคือ ผู้อ่านข่าวจะคิดตามและมีโอกาสที่จะปักใจเชื่อตามภาพหรือความคิดที่นำเสนอ ทั้งที่ความคิดเหล่านั้นยังไม่ได้รับการยืนยันและไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นความคิดอันแท้จริงหรือไม่ การนำเสนอความคิดเหล่านี้ราวกับความจริงอันสมบูรณ์ จึงแฝงไปด้วยอคติและไม่เป็นธรรมต่อแรงงานต่างด้าว

4) การใช้มูลบท มูลบท (presupposition) คือ การแนะนำความหมาย สื่อการมีอยู่ สื่อความคิด หรือสื่อความเชื่อบางอย่างที่มีอยู่ก่อนผ่านรูปภาษา (Levinson, 1983, อ้างถึงใน ญีรพร พานโพธิ์ทอง, 2556) ผู้วิจัยพบว่า รายงานข่าวปรากฏการใช้รูปภาษาบางการเกิดซ้ำ เพื่อสื่อมูลบทว่า แรงงานต่างด้าวมักมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์และสร้างปัญหาซ้ำ ปรากฏผ่านรูปภาษาแนะนำความหมายการเกิดซ้ำ เช่น มัก บ่อย ประจำ ดังตัวอย่าง พม่าเปิดศึกเจ็บ2... ตีกันเองประจำ จากตัวอย่างแนะนำความหมายและสื่อภาพว่า แรงงานต่างด้าวชาวเมียนมามักก่อเหตุทะเลาะวิวาทตีกันเองอยู่บ่อยครั้ง

การนำเสนอภาพตัวแทน แรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมโหดเหี้ยม มักก่อเหตุความรุนแรงและคดีอาชญากรรม ปรากฏอย่างเด่นชัดเป็นอันดับสอง ผลการวิเคราะห์เผยให้เห็นว่า กลวิธีทางภาษาที่หนังสือพิมพ์เลือกใช้ เช่น การใช้การอ้างถึงแบบประเมินค่าเชิงลบๆ และการเลือกใช้คำศัพท์เพื่อนำเสนอชนิดกระบวนการสื่อความหมายก่อเหตุความรุนแรงๆ มักเป็นถ้อยคำเชิงลบรุนแรงเป็นพิเศษ ซึ่งถูกเลือกใช้ร่วมกันจำนวนมาก เพื่อบรรยายการกระทำผิดของแรงงานต่างด้าว ถ้อยคำที่เหล่านี้ไม่เพียงแต่เพิ่มความรุนแรงให้กับสิ่งที่นำเสนอ แต่ยังเป็นการสร้าง “สีสน” เพื่อนำเสนอข่าว ซึ่งส่งผลให้ผู้อ่านเกิดทัศนคติเชิงลบรุนแรงต่อแรงงานต่างด้าว และเอื้อให้เกิดภาพเหมารวมว่า แรงงานต่างด้าวและกลุ่มชาติพันธุ์ที่ปรากฏทั้งหมดเป็นกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมโหดเหี้ยมๆ ทั้งที่ในความเป็นจริงการรายงานข่าวอาชญากรรมอาจไม่จำเป็นต้องนำเสนอความรุนแรงในลักษณะดังกล่าว ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะหนังสือพิมพ์ต้องการเขียนข่าวอาชญากรรมเพื่อขายจนเกินไป โดยที่ไม่ได้ตระหนักว่าเป็นการทำให้คนในสังคมรับรู้เฉพาะภาพบางมุมที่เน้นด้านความรุนแรงของแรงงานต่างด้าวและก่อให้เกิดภาพเหมารวมว่าแรงงานต่างด้าวทั้งหมดเป็นภัยอันตราย

- (3) ภัยร้ายแรงงานต่างด้าวเถื่อน สยองสาวโรงงานกระดาษชื่อดังย่าน
พระประแดง เปิดประตูเบี่ยงหลังห้องหอพักรับลมยามค่ำคืน
เจอชาตรกรเหี้ยมป็นเข้ามาปลุกปล้ำหมายขืนใจ เหี้ยต่อสู้อัดขึ้น
โดนไอ้เหี้ยใช้มีดปาดคอฆ่าทารุณ ก่อนคว้าสร้อยคอทองคำพร้อม
พระเลี่ยมทอง กระเป๋าสตางค์ และกระปุกออมสินติดมือไปด้วย
ตำรวจเร่งล่าตัว “ไอ้วิท” คนงานชาวเขมรที่หายตัวไป หลังเพื่อน
 ร่วมวงก๊งเหล้าอ้างเป็นมือสังหาร
- (ไทยรัฐ, 2558)

ตัวอย่าง (3) ปรากฏการอ้างถึงแรงงานต่างด้าวด้วยการระบุความหมายเชิงลบว่าเป็นภัย คือ ภัยร้ายแรงงานต่างด้าวเถื่อน และเลือกใช้การอ้างถึงแรงงานต่างด้าวด้วยการประเมินค่าโดยนัยเชิงลบว่าเป็นผู้โหดเหี้ยม [] ได้แก่ ชาตรกรเหี้ยม ไอ้เหี้ย และมือสังหาร การอ้างถึงแรงงานต่างด้าวเหล่านี้ปรากฏร่วมกับชนิดกระบวนการเกี่ยวกับการกระทำสื่อความหมายก่อเหตุความรุนแรงและคดีอาชญากรรม [.....] ปรากฏกลุ่มคำกริยา ได้แก่ ป็นเข้ามาปลุกปล้ำหมายขืนใจ ใช้มีดปาดคอฆ่าทารุณ คว้าสร้อยคอทองคำ...ติดมือไปด้วย ทั้งยังปรากฏถ้อยคำแสดงชนิดกระบวนการสื่อความคิดความรู้สึกหวาดกลัว [] คือ สยอง ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์จงใจเลือกใช้ถ้อยคำภาษาที่มีนัยความหมายเชิงลบและสื่อภาพความรุนแรงเป็นอย่างมาก เพื่อเร้าอารมณ์ กระตุ้นความสนใจของผู้อ่านด้วยการนำเสนอรายละเอียดเหตุการณ์ที่โหดร้ายรุนแรง ซึ่งอาจจะเกินจริงและเกินความจำเป็น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าข่าวข้างต้นจะมีการอ้างถึงแบบชี้เฉพาะตัวตนด้วยการระบุชื่อ [] คือ “ไอ้วิท” คนงานชาวเขมร ซึ่งเป็นการอ้างถึงที่ช่วยลดภาพเหมารวมและชี้เฉพาะการกระทำอันโหดเหี้ยมเป็นเรื่องปัจเจกชน อย่างไรก็ตามผู้วิจัยกลับพบค่าและการนำเสนอลักษณะนี้บ่อยมากจนแทบไม่ปรากฏเลยในฉบับที่ ข้างยังปรากฏร่วมกับคำระบุสถานภาพแรงงานชาติพันธุ์ [] คือ คนงานชาวเขมร ลักษณะที่ว่านี้ลดความหมายความเป็นปัจเจกชนและเอื้อให้เกิดภาพตีตราเหมารวมว่า ผู้ก่อเหตุคือกลุ่มชาติพันธุ์อื่นซึ่งมีพฤติกรรมโหดเหี้ยม

5.1.3 แรงงานต่างด้าวเป็นปัญหาความมั่นคงที่ภาครัฐต้องบริหารจัดการ คือ การนำเสนอภาพแรงงานต่างด้าวเป็นเป็น “ปัญหา” ซึ่งเป็น “ภาวะ” และถือว่าเป็น “ภัยคุกคามต่อประเทศไทย” เช่น ปัญหาคนมนุษย์ ปัญหาแรงงานผิดกฎหมาย ปัญหากระบวนการสาธารณสุข ปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด เป็นต้น ภาพตัวแทนนี้ถูกนำเสนอผ่านกลวิธีทางภาษาที่สำคัญได้แก่

1) การใช้การอ้างถึง ผลการวิเคราะห์ปรากฏการเลือกใช้การอ้างถึงแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยด้วยการใช้คำศัพท์เชิงนามธรรมด้วยการระบุว่าเป็นปัญหาและสถานการณ์ที่เป็นปัญหา เช่น ปัญหาแรงงานต่างด้าว ปัญหาแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมาย ปัญหาความมั่นคง การเคลื่อนย้ายของคนจำนวนมาก การอ้างถึงลักษณะนี้ลดทอนความหมายด้านความเป็นมนุษย์ของแรงงานต่างด้าวลงและแทนที่หรือเสนอเน้นด้วยความหมายตามคำนามเชิงนามธรรมว่า

เป็นปัญหาที่ต้องจัดการ อีกทั้งทำให้ความหมายเชิงลบที่ถูกนำเสนอผ่านคำศัพท์ถูกเน้นย้ำและผูกติดกับแรงงานต่างด้าวราวกับเป็นต้นตอหรือผู้ก่อปัญหาทั้งหมด นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่าหลายครั้งแรงงานต่างด้าวจะถูกบูรณาการไปกับขบวนการค้ามนุษย์ เช่น ปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์ การอ้างถึงลักษณะนี้จึงทำให้แรงงานต่างด้าวถูกเหมารวมว่าเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาและขบวนการค้ามนุษย์ มิใช่เหยื่อหรือกลุ่มคนที่ได้รับความเดือดร้อน

2) การใช้ชนิดกระบวนการเกี่ยวกับการกระทำ ผู้วิจัยพบว่า หนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญและเลือกเน้นนำเสนอแรงงานต่างด้าวเป็นเป้าหมายในการดำเนินมาตรการต่าง ๆ ของภาครัฐในการกระทำชนิดกระบวนการสื่อความหมายบริหารจัดการแก้ไขปัญหามาจากการเข้ามาทำงานของแรงงานต่างด้าว ซึ่งปรากฏการเลือกใช้กลุ่มคำกริยา เช่น ดำเนินการแก้ไขปัญหากำหนดแนวทางป้องกัน กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา ออกกฎหมาย จึงสื่อภาพตัวแทนแรงงานต่างด้าวเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องบริหารจัดการ

3) การใช้ทัศนภาวะ คือ การพิจารณาหน่วยทางภาษา ซึ่งเผยให้เห็นทัศนะ ความคิดเห็นของผู้ใช้ภาษา (Machin & Mayr, 2012) ผลการวิเคราะห์พบว่า หนังสือพิมพ์มุ่งเน้นนำเสนอทัศนะหรือความคิดของฝ่ายไทย (รัฐบาล หน่วยงานภาครัฐ เจ้าหน้าที่รัฐ) ที่มีต่อการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว ซึ่งเป็นการเลือกนำเสนอแรงงานต่างด้าวเฉพาะแง่ลบเชิงลบ อาทิ การให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการ ปรากฏผ่านคำศัพท์กลุ่มบ่งระดับความสำคัญจำเป็น เช่น เด็ดขาด โดยเด็ดขาด อย่างจริงจัง อย่างเข้มข้น อย่างเข้มงวด ตัวอย่าง : กระทรวงแรงงาน มุ่งแก้ไขปัญหาลาแรงงานต่างด้าวอย่างจริงจัง การเพิ่มความเชื่อมั่นและความเป็นไปได้ว่า การจัดการจะเกิดขึ้น ปรากฏผ่านคำศัพท์กลุ่มบ่งความเป็นไปได้เช่น จะ ต้อง ควร ตัวอย่าง : รัฐต้องจัดระเบียบแรงงานให้เสร็จ ผลการวิเคราะห์ข้างต้นจึงเป็นกลวิธีทางภาษาที่สื่อภาพตัวแทนแรงงานต่างด้าวเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องจัดการ

การนำเสนอภาพตัวแทน แรงงานต่างด้าวเป็นปัญหาความมั่นคงที่ภาครัฐต้องบริหารจัดการ เป็นอีกภาพที่ถูกนำเสนออย่างโดดเด่นในสื่อหนังสือพิมพ์ ภาพตัวแทนที่ปรากฏเผยให้เห็นว่า ถึงแม้แรงงานต่างด้าวจะเป็นกำลังแรงงานสำคัญของประเทศไทย แต่หนังสือพิมพ์กลับเลือกนำเสนอเฉพาะแง่ลบที่แรงงานต่างด้าวถูกมองว่าเป็นปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเสนอผ่านมุมมองของรัฐ ลักษณะดังกล่าวจึงเป็นการเลือกนำเสนอเพียงบางแง่มุมซึ่งมีผลต่อการประกอบสร้างภาพตัวแทนและส่งผลกระทบต่อภาพจำหรือการรับรู้ของผู้รับสารต่อแรงงานต่างด้าวในเชิงลบ

- (4) ที่ประชุมได้ติดตามความคืบหน้าการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ เพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหในระยะยาว สำหรับปัญหาแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมาย ... ได้กำหนดให้ใช้แนวทางการผ่อนผันแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายไปก่อน พร้อมเสนอให้ตั้งศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว

(ไทยรัฐ, 2557)

ตัวอย่าง (4) หนังสือพิมพ์มุ่งนำเสนอข่าวรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ดำเนินการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาความมั่นคงและแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ผลการวิเคราะห์พบชนิดกระบวนการสื่อความหมายบริหารจัดการแก้ไขปัญหาจากการเข้ามาทำงานของแรงงานต่างด้าว [] ปรากฏชุดกลุ่มคำกริยา ได้แก่ ติดตามความคืบหน้า กำหนดแนวทางการแก้ไข กำหนดให้ใช้แนวทางการผ่อนผัน เสนอให้ตั้งศูนย์บริการจดทะเบียนกลุ่มคำกริยาลักษณะข้างต้นมักปรากฏร่วมกันจำนวนมากในหนึ่งตัวบท เพื่อแสดงกระบวนการบริหารจัดการที่แรงงานต่างด้าวถูกนำเสนอเป็นปัญหาและเป็นเป้าหมายของการกระทำ โดยจะปรากฏการใช้คำศัพท์เชิงนามธรรมด้วยการระบุว่าเป็นปัญหาและสถานการณ์ที่เป็นปัญหาเพื่ออ้างถึงแรงงานต่างด้าว [] ได้แก่ ปัญหาระยะยาว ปัญหาความมั่นคง ปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ลักษณะดังกล่าวจึงขบขันภาพตัวแทนแรงงานต่างด้าวเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องบริหารจัดการ

5.1.4 แรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มเสี่ยงของภาวะโรคภัยหรือผู้ป่วยโรคระบาด คือ การนำเสนอภาพแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยเป็นกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ซึ่งเอื้อต่อการแพร่เชื้อโรค เป็นต้นตอของโรค กลุ่มเสี่ยง และผู้ป่วยโรคระบาด ซึ่งถือเป็นภัยคุกคามและสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนในประเทศไทย เช่น โรคเอชไอวี โรคเท้าช้าง โรคฉี่หนู และโรคระบาดร้ายแรงอย่างโรคโควิด 19 ภาพตัวแทนนี้ถูกนำเสนอผ่านกลวิธีทางภาษาที่สำคัญ ได้แก่

1) การใช้การอ้างถึง ผลการวิเคราะห์พบการอ้างถึงด้วยการประเมินค่าโดยนัยที่มีความหมายเชิงลบว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงและเป็นผู้ป่วยติดเชื้อโรคระบาด เช่น แรงงานต่างด้าว กลุ่มเสี่ยง กลุ่มเสี่ยงที่อาจนำโรคเข้ามาในพื้นที่ พาหะ ผู้ป่วย ผู้ป่วยโรคระบาด และปรากฏการอ้างถึงแรงงานต่างด้าวด้วยการใช้คำศัพท์เชิงนามธรรมระบุว่าเป็นเชื้อโรคและสถานการณ์โรคระบาด เช่น โรค สถานการณ์ระบาดของเชื้อโรค วิกฤตการณ์สุขภาพ โรคระบาดในอาเซียน โควิด 19 ในแรงงานต่างด้าว การใช้การอ้างถึงทั้งสองลักษณะอย่างบ่อยครั้งและปรากฏเป็นจำนวนมากในตัวบทส่งผลให้ความหมายเกี่ยวกับโรคถูกขบขัน ท้ายที่สุดย่อมมีผลต่อการรับรู้ของผู้รับสารในลักษณะของภาพเหมารวมว่า แรงงานต่างด้าวทั้งหมดเป็นกลุ่มเสี่ยงเป็นผู้ป่วยโรคระบาด เป็นต้นตอของโรค ซึ่งเป็น “ภัย”

2) การใช้ชนิดกระบวนการเกี่ยวกับการกระทำ แรงงานต่างด้าวถูกนำเสนอเป็นเป้าหมายของการกระทำในชนิดกระบวนการสื่อความหมายบริหารจัดการเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค ปรากฏร่วมกับชุดกลุ่มคำกริยา เช่น ป้องกัน สกัด สกัดโควิด 19 วางแผน การป้องกันและควบคุมโรค ป้องกันการแพร่ระบาดของโรค

3) การใช้ชนิดกระบวนการสื่อการมีอยู่หรือเกิดขึ้น คือ การวิเคราะห์กระบวนการที่สื่อการมีอยู่หรือเกิดขึ้นของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ผลการวิเคราะห์พบการเลือกใช้กระบวนการสื่อการมีอยู่หรือเกิดขึ้นของการระบาดของโรคในกลุ่มแรงงานต่างด้าว ตัวอย่าง : พบ 2 เมียนมาติดโควิด 19 เข้ามาในตลาดค้าปลีกร-ส่งใหญ่ การเลือกใช้ชนิดกระบวนการข้างต้นเป็นกลวิธีทางภาษาที่สื่อ

ภาพตัวแทน แรงงานต่างด้าวในประเทศไทยเป็นกลุ่มเสี่ยงหรือผู้ป่วย-โรคระบาด อย่างไรก็ตาม การเลือกใช้ชนิดกระบวนการสื่อการมีอยู่หรือเกิดขึ้นที่มุ่งนำเสนอเฉพาะการปรากฏของการติดเชื้อในกลุ่มแรงงานต่างด้าว ส่งผลให้ประเด็นหรือแง่มุมด้านอื่น ๆ เช่น การควบคุมโรคที่ไม่มีประสิทธิภาพ ความบกพร่องของเจ้าหน้าที่ ความบกพร่องของนายจ้าง ไม่ได้ถูกกล่าวถึง และเลื่อนหายไปจากตัวบท ภาพที่ปรากฏจึงดูเหมือนว่า แรงงานต่างด้าวคือเชื้อโรคหรือสาเหตุหลักของการระบาดเพียงผู้เดียว

การนำเสนอภาพตัวแทนแรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มเสี่ยงหรือผู้ป่วยโรคระบาดแสดงให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์มักเลือกนำเสนอประเด็นหรือแง่มุมด้านลบของแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ผู้วิจัยเห็นว่า ภาพตัวแทนที่ปรากฏเป็นการมุ่งนำเสนอเฉพาะบางแง่มุม ทั้งที่ในความเป็นจริงยังมีอีกหลายประเด็นที่ไม่ได้ถูกเลือกนำเสนอในตัวบท การนำเสนอลักษณะดังกล่าว ไม่เพียงเอื้อต่อการสร้างภาพเหมารวมและมีผลต่อการรับรู้ของผู้รับสารว่า แรงงานต่างด้าวทั้งหมดเป็นกลุ่มเสี่ยงและผู้ป่วยโรคระบาด แต่ยังสร้างความตื่นตระหนกหวาดกลัวต่อแรงงานต่างด้าวในฐานะภัยคุกคาม และท้ายที่สุดจะนำมาซึ่งการเพิกเฉย ไร้ความเห็นอกเห็นใจ และไร้การตระหนักว่า แรงงานต่างด้าวก็เป็นกลุ่มคนที่ได้รับความเดือดร้อนและต้องการความช่วยเหลือจากโรคระบาดเช่นเดียวกับกลุ่มคนอื่น ๆ ในสังคมไทย

- (5) ตรวจพบแรงงานชาวเมียนมาชื่อ นายอะเย ไม่มีนามสกุล อายุ 39 ปี ทำงานอยู่ในพื้นที่หมู่ 6 ต.รวมไทยพัฒนา อ.พบบพระ ซึ่งเข้ามารักษาตัวที่ รพ.ด้วยอาการเท้าโตทั้ง2ข้างท้องบวมอ้นทะบวมและปัสสาวะขัดผลการตรวจเลือดยืนยันว่าเป็นโรคเท้าช้าง จึงสั่งให้สาธารณสุขอำเภอบพพระ...เร่งสอบสวนและควบคุมโรคดังกล่าว รวมทั้งตรวจเลือดแรงงานต่างด้าวจำนวน 52 ราย และนายจ้าง 5 ราย เพื่อยับยั้งการแพร่ระบาดของโรคเท้าช้างที่หายไปจากพื้นที่มานานหลายปี

(ไทยรัฐ, 2561)

ตัวอย่าง (5) ผลการวิเคราะห์พบการเลือกใช้ชนิดกระบวนการสื่อการมีอยู่หรือเกิดขึ้นของโรคระบาดในกลุ่มแรงงานต่างด้าว [] คือ พบแรงงานต่างด้าวชาวเมียนมาป่วย... หนังสือพิมพ์รายงานข่าวการติดเชื้อเป็นเหตุให้หน่วยงานรัฐต้องเร่งดำเนินการจึงปรากฏชนิดกระบวนการเกี่ยวกับการกระทำสื่อความหมายบริหารจัดการเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค [] ปรากฏกลุ่มคำกริยา ได้แก่ เร่งสอบสวนและควบคุมโรค ตรวจเลือด ยับยั้งการแพร่ระบาด ชนิดกระบวนการข้างต้นปรากฏร่วมกับ การอ้างถึงด้วยการใช้คำศัพท์เชิงนามธรรมระบุว่า เป็นเชื้อโรคและสถานการณ์โรคระบาด [] คือ การแพร่ระบาดของโรคเท้าช้างที่หายไปจากพื้นที่มานานหลายปี การอ้างถึงลักษณะนี้และกลวิธีทางภาษาที่ปรากฏหมายรวมและสื่อภาพว่า แรงงานต่างด้าวเป็นต้นตอและกลุ่มเสี่ยงโรคระบาด

5.1.5 แรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มชาติพันธุ์อื่นซึ่งมีสถานภาพด้อยกว่าคนไทย
ภาพตัวแทนนี้ผู้วิจัยพบกลวิธีทางภาษาที่มีความสำคัญและสื่อภาพอย่างชัดเจนว่า แรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่มีใช้คนไทยและมีสถานภาพด้อยกว่าคนไทย ภาพตัวแทนนี้ถูกนำเสนอผ่านกลวิธีทางภาษาที่สำคัญ ได้แก่

1) การใช้อุปมาอุปไมย ผู้วิจัยพบว่า อุปมาอุปไมยที่ปรากฏจำนวนมากในต้นบทเป็นการลดทอนความหมายเชิงบวกและความเป็นมนุษย์ของแรงงานต่างด้าวลง ในทางตรงกันข้ามกลับขบขันความหมายเชิงลบว่าเป็นสิ่งไม่พึงประสงค์อันนำมาซึ่งภาพ “ความเป็นอื่น” หรือ การเป็นกลุ่มคนชาติพันธุ์อื่นจึงมีสถานภาพด้อยกว่าคนไทยและไม่สมควรได้รับการช่วยเหลือดูแลหรือเข้าถึงสิทธิ

แรงงานต่างด้าว คือ ข้าศึกศัตรู คือ การใช้อุปมาอุปไมยเกี่ยวกับการทำศึกสงครามเพื่อเปรียบเทียบแรงงานต่างด้าวเป็นข้าศึกศัตรูที่บุกเข้ามาเพื่อทำลายและยึดครองประเทศไทย ปรากฏถ้อยคำอุปมาอุปไมย เช่น *สกัดกัน จัดกำลังออกตรวจเฝ้าระวัง บุกกรุกอธิปไตย เมืองหลวงนอกประเทศเมียนมา* ตัวอย่าง : *สมุทรสาครมีโรงงานจำนวนมากและเป็นเมืองหลวงนอกประเทศเมียนมาก็มีความร่วมมือกับทางจังหวัดเฝ้าระวัง กลุ่มแรงงานต่างด้าวอย่างใกล้ชิด* อุปมาอุปไมยนี้สื่อให้เห็นว่า การเข้ามาจำนวนมากของแรงงานต่างด้าวเป็นการกระทำของข้าศึกที่บุกกรุกเข้ามายึดครองพื้นที่ ซึ่งเป็นการนำเสนอราวกับว่า ประเทศไทยได้รับความเสียหายหรือสูญเสียผลประโยชน์ ทั้งที่ในความเป็นจริงแรงงานต่างด้าวเหล่านี้เป็นกำลังแรงงานสำคัญในระบบเศรษฐกิจและสร้างคุณประโยชน์ให้กับประเทศไทยเป็นอย่างมาก

แรงงานต่างด้าว คือ ฝิ คือ การเปรียบเทียบแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยเป็นฝิ ส่วนรัฐบาลและเจ้าหน้าที่รัฐฝ่ายไทยเป็นผู้ปล่อยหรืออนุญาตให้ฝิเหล่านี้ออกมาหากิน การปล่อยฝิเปรียบได้กับการดำเนินงานของรัฐ ที่อนุญาตให้แรงงานต่างด้าวทำงานในประเทศไทยมากกว่าหรือตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ตัวอย่าง : *ปล่อยฝิ 7 แสนแรงงานต่างด้าวอนุญาตทำงาน* ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า การใช้อุปมาอุปไมยนี้เป็นการลดทอนคุณค่าความเป็นคนของแรงงานต่างด้าวลงให้กลายเป็นผู้ไร้ชีวิต ไร้อำนาจ และไร้ตัวตน ลักษณะดังกล่าว ขบขันภาพแรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ซึ่งมีสถานภาพด้อยกว่า

แรงงานต่างด้าว คือ สิ้นค้า คือ การเปรียบเทียบแรงงานต่างด้าวเป็นสินค้าจากประเทศเพื่อนบ้านที่ถูกนำเข้ามายังประเทศไทยและแจกจ่ายเพื่อให้นางจ้างและผู้ประกอบการได้นำไปใช้ประโยชน์ตามความต้องการ ปรากฏถ้อยคำอุปมาอุปไมย เช่น *จัดหา จัดสรร นำเข้าความต้องการ* อุปมาอุปไมยกลุ่มนี้ส่งผลให้แรงงานต่างด้าวในประเทศไทยถูกลดทอนภาพความเป็นมนุษย์ลงไปเหลือเพียงความเป็นวัตถุสินค้าสำหรับใช้งาน จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการช่วยเหลือดูแล

แรงงานต่างด้าว คือ ภาระ คือ การเปรียบเทียบแรงงานต่างด้าวและปัญหาเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยเป็นวัตถุที่มีน้ำหนักมาก ซึ่งเป็นภาระที่รัฐบาลฝ่ายไทยรวมถึงนายจ้างและผู้ประกอบการต้องเป็นผู้แบกรับ ปรากฏถ้อยคำอุปมาอุปไมย เช่น *แบก-รับภาระ ผลักภาระ ภาระ* การใช้อุปมาอุปไมยดังกล่าวสื่อความคิดว่า แรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มคนอื่นที่

ไม่ควรได้รับการช่วยเหลือดูแลและเป็นปัญหาที่ต้องจัดการ ทั้งที่ความเป็นจริงแรงงานต่างด้าว คือ แรงงานทดแทนและกำลังแรงงานสำคัญของประเทศไทย

2) การใช้การอ้างถึง ผลการวิเคราะห์พบการอ้างถึงแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ด้วยการระบุสถานภาพความเป็นต่างด้าว เช่น แรงงานต่างด้าว คนต่างด้าว แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน คนไม่มีสัญชาติไทย ประชากรแฝง การอ้างถึงลักษณะนี้อาจดูเหมือนเป็นคำธรรมดาทั่วไปที่ใช้เรียกกลุ่มคน แต่เมื่อปรากฏในต้วบทวาทกรรมจำนวนมากและปรากฏร่วมกับการอ้างถึงกลุ่มคนอื่น ๆ ในสังคม การระบุด้วยสถานภาพย่อมทำให้เกิดการแบ่งแยกเขา-เรา และทำให้แรงงานต่างด้าวเป็นคนอื่น ซึ่งมีสถานภาพแตกต่างจากกลุ่มคนทั่ว ๆ ไป ในสังคม นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า รายงานข่าวแรงงานต่างด้าวในหนังสือพิมพ์มักปรากฏการอ้างถึงประชาชนคนไทยด้วยการระบุเชื้อชาติไทย เช่น คนไทย แรงงานไทย พี่น้องคนไทย การอ้างถึงกลุ่มนี้ยิ่งตอกย้ำภาพว่า แรงงานต่างด้าวไม่ใช่พวกหรือคนกลุ่มเดียวกับคนไทย ตัวอย่าง : สศช. เปิดผลสำรวจพบต่างด้าวแห่แย่งอาชีพค้าขายคนไทย จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า แรงงานต่างด้าวเป็นคนอื่นที่มีสถานภาพต่างจากคนไทยและกำลังคุกคามสร้างความเดือดร้อนให้แก่คนไทย อีกทั้งการอ้างถึงที่ปรากฏยังมีลักษณะเป็นการอ้างโดยรวม ทำให้สื่อความหมายหรือภาพเหมารวมว่า แรงงานต่างด้าวทุกคนเป็นภัยและประชาชนคนไทยทุกคนได้รับความเดือดร้อน

การนำเสนอภาพตัวแทนแรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มชาติพันธุ์อื่นซึ่งมีสถานภาพด้อยกว่าคนไทย เป็นอีกภาพตัวแทนสำคัญที่ถูกนำเสนออย่างโดดเด่น เห็นได้จากการใช้ถ้อยคำอุปสรรคจำนวนมาก อุปสรรคที่ปรากฏไม่เพียงเสนอเน้นเฉพาะภาพด้านลบของแรงงานต่างด้าว แต่ยังขบขันภาพความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ซึ่งมีสถานภาพด้อยกว่าคนไทย อีกทั้งผลการวิเคราะห์การอ้างถึงอย่างละเอียดยังชี้ให้เห็นว่า แรงงานต่างด้าวถูกนำเสนอเป็นคนอื่นในสังคม เนื่องจากแทบไม่ปรากฏการเรียกหรืออ้างถึงแรงงานต่างด้าวร่วมกับคนไทย แต่จะเรียกแยกกันอย่างชัดเจน ทั้งที่ความเป็นจริงแรงงานต่างด้าวและแรงงานคนไทยต่างก็เป็น “แรงงานไทย” อีกทั้งเป็นกำลังแรงงานสำคัญของประเทศ การใช้ภาษาเพื่อรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ดังที่กล่าวมาข้างต้น ส่งผลให้ภาพของแรงงานต่างด้าวเป็น “ภาระ” หรือกลุ่มคนอื่นซึ่งมีสถานภาพด้อยกว่ากลุ่มคนทั่วไป

- (6) ในทางด้านปัญหาระบบการสาธารณสุข จะทำให้กลไกของรัฐสามารถควบคุมดูแลรักษา...โดยที่ไม่เป็นการผลักภาระให้แก่ รพ.ของรัฐ เนื่องจากในปัจจุบัน รพ.ของรัฐ ต้องแบกรับภาระการช่วยเหลือทางมนุษยธรรมแก่ผู้ป่วยต่างด้าวที่เข้ามาแบบผิดกฎหมาย และบ่อยครั้งที่นายจ้างก็ผลักภาระค่าใช้จ่ายมาให้ รพ.ของรัฐ

(ไทยรัฐ, 2558)

ตัวอย่าง (6) ผลการวิเคราะห์พบมโนอุปสรรค [แรงงานต่างด้าว คือ ภาระ] [] ปรากฏถ้อยคำอุปสรรค ได้แก่ การผลักภาระ ต้องแบกรับภาระ ผลักภาระ โดยผู้ผลิตตัวบท

นำเสนอว่า การดูแลรักษาพยาบาลแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยเป็นปัญหาที่ต้องบริหารจัดการ เป็นภาระที่หน่วยงานภาครัฐต้องแบกรับเกินความจำเป็น การนำเสนอลักษณะดังกล่าวสื่อภาพ แรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มชาติพันธุ์อื่นซึ่งมีสถานภาพด้อยกว่าจึงไม่ควรได้รับการดูแลอย่างใดก็ตาม ถึงแม้จากตัวอย่าง “การแบกรับภาระ” ส่วนหนึ่งจะกล่าวถึงการดูแลแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย หากแต่เมื่อปรากฏซ้ำบ่อยครั้งในดับทหาวทกรรมย่อมเอื้อให้เกิดภาพเหมารวมถึงแรงงานต่างด้าวทั้งหมด อีกทั้งเราไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า แรงงานกลุ่มนี้ก็เป็นกำลังแรงงานในประเทศและปัญหาการมีอยู่ของแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายส่วนหนึ่งไม่ได้เกิดจากแรงงานต่างด้าว แต่เกิดจากปัญหาขาดแคลนแรงงานและปัจจัยอื่น ๆ อีกหลายปัจจัย นอกจากนี้จากตัวอย่างปรากฏถ้อยคำว่า *บ่อยครั้งที่นายจ้างก็ผลักภาระค่าใช้จ่ายมาให้พร.ของรัฐ* ยังสื่อความหมายถึงแรงงานต่างด้าวในระบบการจ้าง จึงหมายความว่า แม้กระทั่งแรงงานต่างด้าวถูกกฎหมาย หากรัฐต้องดูแลรักษาตามสิทธิเป็นจำนวนมากก็ถือว่าเป็นภาระที่รัฐต้องแบกรับเกินความจำเป็นเช่นเดียวกัน

ผลการวิจัยที่นำเสนอไปทั้งหมดข้างต้น คือ ภาพตัวแทนของแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยที่ปรากฏอย่างโดดเด่นผ่านกลวิธีทางภาษาที่ใช้รายงานข่าวในดับทหื่อหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ผู้วิจัยสามารถสรุปความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1

สรุปความสัมพันธ์และการปรากฏของภาพตัวแทนแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยที่ปรากฏผ่านกลวิธีทางภาษา

ภาพตัวแทนแรงงานต่างด้าวที่ปรากฏอย่างโดดเด่นในดับทหื่อหนังสือพิมพ์	กลวิธีทางภาษาสำคัญที่สัมพันธ์กับภาพตัวแทน	การเลือกใช้คำอ้างอิง	การเลือกใช้ชนิดกระบวนการ		การเลือกใช้กลวิธีทางภาษาอื่น ๆ
			สื่อการกระทำ	สื่อความคิด, รู้สึก	สื่อการมีอยู่, ปรากฏ
แรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มคนล้นหลามเข้าเมืองผิดกฎหมายและลักลอบทำอาชีพผิดกฎหมาย	ประณามคำโดยนัยเชิงลบ	คำศัพท์เชิงลบหรือลบ	แรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมือง	แรงงานต่างด้าวก่อเหตุอาชญากรรม	สื่อการมีอยู่, ปรากฏ
แรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมโหดเหี้ยมมักก่อเหตุความรุนแรงและคดีอาชญากรรม	คำศัพท์เชิงลบหรือลบ	คำศัพท์เชิงลบหรือลบ	แรงงานต่างด้าวก่อเหตุอาชญากรรม	แรงงานต่างด้าวก่อเหตุอาชญากรรม	สื่อการมีอยู่, ปรากฏ
แรงงานต่างด้าวเป็นปัญหาความมั่นคงที่ต้องบริหารจัดการ	คำศัพท์เชิงลบหรือลบ	คำศัพท์เชิงลบหรือลบ	แรงงานต่างด้าวก่อเหตุอาชญากรรม	แรงงานต่างด้าวก่อเหตุอาชญากรรม	สื่อการมีอยู่, ปรากฏ
แรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มเสี่ยงหรือผู้เปราะบาง	คำศัพท์เชิงลบหรือลบ	คำศัพท์เชิงลบหรือลบ	แรงงานต่างด้าวก่อเหตุอาชญากรรม	แรงงานต่างด้าวก่อเหตุอาชญากรรม	สื่อการมีอยู่, ปรากฏ
โรคระบาด	คำศัพท์เชิงลบหรือลบ	คำศัพท์เชิงลบหรือลบ	แรงงานต่างด้าวก่อเหตุอาชญากรรม	แรงงานต่างด้าวก่อเหตุอาชญากรรม	สื่อการมีอยู่, ปรากฏ
แรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มชาติพันธุ์อื่นซึ่งมีสถานภาพด้อยกว่าคนไทย	คำศัพท์เชิงลบหรือลบ	คำศัพท์เชิงลบหรือลบ	แรงงานต่างด้าวก่อเหตุอาชญากรรม	แรงงานต่างด้าวก่อเหตุอาชญากรรม	สื่อการมีอยู่, ปรากฏ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนแรงงานต่างด้าวแสดงให้เห็นว่า ภาษาในรายงานข่าวกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการประกอบสร้างภาพตัวแทน ภาพที่ปรากฏอย่างโดดเด่นเผยให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญและเลือกเน้นนำเสนอเฉพาะ ภาพด้านลบของแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย และเอื้อให้เกิดการประเมินค่าตีความอย่างเหมารวมว่า แรงงานต่างด้าว เป็น “ภัยคุกคาม” “ปัญหา” และ “คนอื่น” ภาพตัวแทนที่ปรากฏ ถูกประกอบสร้างผ่านกลวิธีทางภาษาหลายกลวิธีที่โดดเด่น อาทิ การอ้างถึงแรงงานต่างด้าว โดยใช้การประเมินค่าโดยนัยเชิงลบ การใช้ชนิดกระบวนการการกระทำเพื่อสื่อภาพการกระทำที่ “ไม่พึงประสงค์” ของแรงงานต่างด้าว การใช้มูลบทเพื่อแนะนำความว่าแรงงานต่างด้าวมักมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ และสร้างปัญหาซ้ำ การใช้อุปลักษณ์เพื่อนำเสนอแรงงานต่างด้าวในฐานะ “ภาระ” และ “ความเป็นอื่น” กลวิธีทางภาษาเหล่านี้นำเสนอภาพแรงงานต่างด้าวเป็นปัญหาความมั่นคงที่ต้องบริหารจัดการ มีพฤติกรรมลึกลับก่อการก่อเหตุก่อภัย ก่อเหตุความรุนแรงและคดีอาชญากรรมอยู่บ่อยครั้ง เป็นกลุ่มเสี่ยงโรคระบาด และมีสถานภาพแตกต่างซึ่งด้อยกว่าคนไทย

ในขณะที่ภาพตัวแทนด้านลบของแรงงานต่างด้าวถูกนำเสนออย่างโดดเด่นผู้วิจัยกลับพบว่า กลวิธีทางภาษาเหล่านั้นได้ทำหน้าที่ประกอบสร้างภาพตัวแทนด้านบวกให้แก่ฝ่ายไทย (รัฐบาล หน่วยงานภาครัฐ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทย) อย่างโดดเด่นควบคู่กันไป โดยนำเสนอเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ มีความชอบธรรมตามกฎหมายในการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว และจัดการแรงงานต่างด้าวผู้กระทำผิด อาจกล่าวได้ว่าหนังสือพิมพ์ คือสื่อที่ทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงในการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์อันดีของกระบวนการทำงานและความสำเร็จของฝ่ายไทย ดังตัวอย่าง

- (7) พ.ต.อ.แมน รัตนประทีป ผกก.ตม.ตาก พร้อมคณะแถลงผลการปราบปรามจับกุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองและอยู่เกินกฎหมายกำหนดรวม 1,337 ราย พ.ต.อ.แมนกล่าวว่า ปฏิบัติภารกิจกวาดล้างคนต่างชาติดังกล่าวที่อยู่นอกกำหนดอนุญาต รวมทั้งแก้ไขปัญหาลูกหนีเข้าเมืองทั้งระบบในพื้นที่ ... รวมทั้งผลักดันกลับประเทศทั้งหมด

(ไทยรัฐ, 2561)

ตัวอย่าง (7) หนังสือพิมพ์นำเสนอภาพเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยเป็น ผู้มีบทบาทสำคัญ มีความชอบธรรมตามกฎหมาย และประสบความสำเร็จในการจับกุมแรงงานต่างด้าวผู้กระทำผิดพิจารณาได้จากกลวิธีทางภาษาที่นำเสนอภาพของแรงงานต่างด้าวประกอบกับพิจารณาการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาที่ใช้เพื่อนำเสนอฝ่ายไทย ได้แก่ การเลือกใช้การอ้างถึงด้วยชื่อและชื่อประกอบกับคำบ่งหน้าที่ ยศ หรือตำแหน่งทางอาชีพ เพื่อยกย่องให้เกียรติและสร้างความชอบธรรมในฐานะผู้สั่งการและดำเนินการจับกุม [] คือ พ.ต.อ.แมน รัตนประทีป ผกก.ตม.ตาก ปรากฏร่วมกับชนิดกระบวนการสื่อความหมายปฏิบัติการปราบปรามจับกุม

แรงงานต่างด้าวที่กระทำผิดกฎหมาย [] ได้แก่ *ปฏิบัติการกักขัง* แก้ไขปัญหาผลิตภัณฑ์ในประเทศ และจะเห็นว่า รายละเอียดทั้งหมดถูกนำเสนอผ่านน้ำเสียงของเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยด้วยการใช้ชนิดกระบวนกรสื่อความหมายเกี่ยวกับการพูด [] คำศัพท์สื่อกระบวนกร ได้แก่ *แถลง กล่าว* ทั้งยังปรากฏการใช้สหบทอ้างอิงรายงานผลการจับกุมซึ่งเป็นการนำเสนอความสำเร็จของรัฐในการดำเนินการ คือ *ผลการปราบปราม...รวม 1,337 ราย*

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้การรายงานข่าวข้างต้นจะเป็นการนำเสนอข้อเท็จจริง เพียงแต่ผู้วิจัยต้องการชี้ให้เห็นว่า การเลือกนำเสนอข่าวลักษณะนี้จำนวนมากของหนังสือพิมพ์ย่อมส่งอิทธิพลต่อความคิดของคนในสังคม ก่อให้เกิดภาพจำอย่างเหมารวมว่า **แรงงานต่างด้าวในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนผิดกฎหมายและถูกจัดการโดยรัฐ** อีกทั้งยังเป็นการนำเสนอเฉพาะบางแง่มุมราวกับว่า แรงงานต่างด้าวคือต้นตอหรือผู้กระทำผิดเพียงผู้เดียว เนื่องจากไม่ได้มีการรายงานข่าวถึงแง่มุมอื่น ๆ ที่อาจเกี่ยวข้อง เช่น นายหน้า ผู้ประกอบการผู้ร่วมขบวนการซึ่งอาจเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ หรือเหตุปัจจัยเชิงลึกที่ส่งผลให้เกิดการกระทำผิดของแรงงานต่างด้าว (Mon, 2010)

5.2 วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม

การผลิต - การกระจายตัวบท ตัวบทสื่อหนังสือพิมพ์ไทยรัฐเป็นหนังสือพิมพ์ระดับชาติ (national newspaper) ซึ่งเป็นสื่อมวลชนด้านข่าวสารขนาดใหญ่ที่แพร่กระจายสู่คนเป็นวงกว้างและเป็นที่ยอมรับของผู้อ่านซึ่งเป็นคนในสังคมไทย ทั้งยังได้รับความนิยมเนื่องจากมุ่งนำเสนอข่าวเบา เช่น ข่าวอาชญากรรม (กนกรัตน์ ศศิโรจน์, 2564; ททท. อัครจิรดิตรณ, 2553; ณัฐา ศรีบุญรอด, 2545;) หนังสือพิมพ์มักนำเสนอ “ข่าวที่มีสีสันดึงดูดความสนใจ เร้าอารมณ์ และสามารถเข้าถึงผู้คนในสังคมได้ในทุกระดับชั้น ข่าวที่นำเสนอจึงผ่านการคัดสรรด้วยแนวคิดนายประตูข่าวสาร (news gatekeeper) ที่ระบุว่า นักข่าวเปรียบเสมือนผู้เฝ้าประตูและเป็นผู้อนุญาตปล่อยให้ข่าวสารบางอย่างสู่คนในสังคม กล่าวได้ว่าผู้ผลิตข่าวสารจึงมีอำนาจในการกำหนดความเป็นจริงทางสังคมและมีอำนาจในการควบคุมความคิดของผู้คนในสังคมผ่านการคัดกรองและผลิตข่าวสารด้วย (Shoemaker & Vos, 2009) โดยข่าวที่ถูกนำเสนอจะถูกคัดเลือกตัดสินด้วยคุณค่าความเป็นข่าว (news value) (Shoemaker & Reese, 2014) อาทิ ผลกระทบ (impact) ข่าวแรงงานต่างด้าวที่นำเสนอมีลักษณะเป็นเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อคนไทย เนื่องจากเป็นปัญหาหรือภัยที่ “บุกรุกคุกคาม” เข้ามาในประเทศ อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงและเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากถูกนานาชาติจับตามองสืบเนื่องจากรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ประจำปี พ.ศ. 2557 ปุณชนสนใจ (human interest) สืบเนื่องจากรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ประจำปี พ.ศ. 2557 ณ ขณะนั้น ส่งผลให้คนในสังคม รวมถึงหนังสือพิมพ์หันกลับมาให้ความสนใจแรงงานต่างด้าวและการจัดการของรัฐ จนเกิดการรายงานข่าวเหล่านี้จำนวนมาก อีกทั้งข่าวอาชญากรรมก็เป็นประเภทข่าวที่คนในสังคมไทยสนใจนิยมอ่านจึงถูกเลือกมารายงานเป็นประเด็นหลักอยู่เสมอ ความขัดแย้ง (conflict) ข่าวแรงงานต่างด้าวมักเป็นความขัดแย้งหลายประเด็น จึงทำให้หนังสือพิมพ์เลือกข่าวลักษณะดังกล่าวมานำเสนอ

เป็นจำนวนมาก อาทิ ชาวอาชญากรรมที่แรงงานต่างด้าวเป็นผู้ก่อเหตุ ชาวแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองฯ และชาวโรคระบาดในกลุ่มแรงงานต่างด้าว คือ การนำเสนอประเด็นความขัดแย้งระหว่างแรงงานต่างด้าวกับคนไทย เนื่องจากแรงงานต่างด้าวถูกนำเสนอเป็น **ปัญหาหรือภัยคุกคาม** ที่อาจสร้างความเดือดร้อน ชาวการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวโดยรัฐ คือ การนำเสนอประเด็นความขัดแย้งระหว่างรัฐไทยในฐานะ **ผู้บริหารจัดการกับแรงงานต่างด้าวที่ต้องการเดินทางเข้ามา** การนำเสนอความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับคนในสังคมไทยจากประเด็นที่รัฐต้องตอบคำถามถึงปัญหาและความคลุมเครือจากการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวที่ตกเป็นเป้าประเด็นจากการจัดอันดับของนานาชาติ เป็นต้น

ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้รายงานข่าวในต้วบทมีลักษณะเป็นการเลือกนำเสนอถึงแรงงานต่างด้าวเฉพาะบางแง่มุม ซึ่งผ่านการคัดเลือก ตัดสิน ประเมินค่าจากนักข่าว ซึ่งเป็นผู้ผลิตตัวบทผลที่ปรากฏ คือ ชาวแรงงานต่างด้าวจึงมักเป็นชาวเชิงลบและเป็นข่าวที่ถูกนำเสนอด้วยการเลือกใช้ภาษาเชิงลบรุนแรง เพื่อเล่าเรื่องอย่างละเอียด เข้าใจง่าย ทำให้เกิดภาพเพ้อดังตุดความสนใจและเข้าถึงผู้คนหมู่มาก อย่างไรก็ตาม ควรตั้งคำถามว่า เหตุใดจึงมีเพียงชาวด้านลบของแรงงานต่างด้าวที่ผู้คนให้ความสนใจหรือควรค่าพอที่จะเป็นข่าว ในขณะที่ชาวด้านอื่น ๆ เช่น ความเดือดร้อนของแรงงานต่างด้าวถูกลดเลือนหรือทำให้หายไปจากตัวบท ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้อาจเป็นเพราะหนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนที่ให้ความสำคัญเฉพาะข่าวที่คนในสังคมสนใจเลือกอ่านจนเกินไป โดยไม่ได้คำนึงถึงผลเสียที่ตามมาอย่างการประกอบสร้างภาพตัวแทนด้านลบของแรงงานต่างด้าวให้ฝังแน่นในการรับรู้ของคนในสังคม ในขณะที่คนในสังคมไทยเองทั้งผู้รับสาร รวมถึงผู้ผลิตตัวบทก็มอดติดต่อแรงงานต่างด้าวจนเบียดบังและทำให้ขาดการนึกถึงหรือให้ความสำคัญต่อแรงงานต่างด้าวในฐานะแรงงานสำคัญของประเทศหรือในฐานะเพื่อนมนุษย์

การบริโภค - การตีความตัวบท

การบริโภคตัวบท ผู้บริโภคตัวบทหรือผู้รับสารที่เป็นเป้าหมายหลักของสื่อหนังสือพิมพ์และเป็นผู้ที่สามารถเข้าถึงตัวบทได้ คือ ประชาชนทั่วไปในสังคมไทย แต่ไม่ใช่แรงงานต่างด้าว เนื่องจากเป็นชาวที่เขียนด้วยภาษาไทยและแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยส่วนใหญ่ไม่สามารถอ่านอักษรไทยได้ **การตีความตัวบท** ผู้บริโภคตัวบทหรือผู้รับสารมีแนวโน้มที่จะเชื่อถือ เนื่องจากข่าวเหล่านี้ถูกผลิตหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ซึ่งถือว่าเป็นหนังสือพิมพ์ระดับชาติ และเชื่อถือราวกับว่า เรื่องราวเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวที่ถูกนำเสนอ นั้นเป็นความจริงทั้งหมดซึ่งเป็นการเชื่อที่ขาดการตระหนักรู้ว่าข่าวที่นำเสนอผ่านการคัดเลือกเฉพาะบางแง่มุม

5.3 วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม

การศึกษาวาทกรรมตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษา วาทกรรม และสังคมหรือปริบททางสังคมวัฒนธรรม เรียกว่า **กรอบมิติทั้งสามของวาทกรรม** แนวทางการวิเคราะห์ดังกล่าวเน้นวิเคราะห์กรอบที่ 1 เป็นสำคัญ คือ การวิเคราะห์การเลือกใช้ภาษาในฐานะเครื่องมือประกอบสร้างความหมายหรือ

วาทกรรมดังที่นำเสนอในหัวข้อ 5.1 ส่วนหัวข้อ 5.2 คือ *วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม* เป็นการอธิบายขั้นตอนในการผลิตและกระจายตัวของผู้สังสารหรือผู้ผลิตวาทกรรม รวมถึงการตีความและบริบทตัวบท และหัวข้อ 5.3 คือ *วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม* เป็นการอธิบายสถานการณ์ปริบทแวดล้อมเหตุการณ์การสื่อสารนั้น ๆ และการศึกษากรอบทางสังคมวัฒนธรรมที่ร่ายล้อมและส่งอิทธิพลวาทกรรมนั้นอยู่ (Fairclough, 1992, 1995) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการตีความและอธิบายด้วยข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นโดยเป็นประเด็นที่ผู้วิจัยเห็นว่า มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับผลการวิเคราะห์เชิงภาษา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญ โดยปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการรายงานข่าวเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ได้แก่

สถานการณ์ขาดแคลนแรงงานของภาคธุรกิจอันนำมาซึ่งการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านสู่การมีอยู่จำนวนมากของแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ประเทศไทยมีจำนวนแรงงานต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ เมียนมา กัมพูชา และลาว อยู่เป็นจำนวนมากราวสี่ล้านคน (สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา, 2559; สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว, 2559, 2563) สาเหตุหลักเกิดจากสถานะขาดแคลนแรงงานในภาคอุตสาหกรรมทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงปัจจัยจากประเทศต้นทางของแรงงานต่างด้าวก็มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น แรงงานต่างด้าวอพยพเข้ามาทำงานในประเทศไทย เนื่องจากต้องการหนีปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาความอดอยาก เป็นต้น (สุภาวค์ จันทวานิช และคณะ, 2547) ด้วยเหตุนี้แรงงานต่างด้าวในประเทศไทยจึงมีลักษณะเป็นกลุ่มคนอื่นที่เข้ามาอยู่ในสังคมไทย จึงเป็นไปได้อย่างยิ่งที่คนในสังคมไทยจะหวาดระแวงและตื่นตระหนกต่อการมีอยู่ของแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย อีกทั้งคนในสังคมส่วนมากรับรู้หรือมีภาพในความคิดเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวผ่านสื่อมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือพิมพ์ ซึ่งเน้นเฉพาะประเด็นด้านลบ ด้วยเหตุนี้ในสายตาของคนในสังคมไทยแรงงานต่างด้าวจึงเป็นภัยคุกคามมากกว่าเป็นกำลังแรงงานสำคัญ

การบริหารจัดการของรัฐบาลไทย นับตั้งแต่ พ.ศ. 2535 รัฐบาลไทยเป็นผู้มีบทบาทสำคัญและถือเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการบริหารจัดการเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย เช่น การออกกฎหมาย การกำหนดมาตรการและนโยบาย การแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว ต่อมาใน พ.ศ. 2557 ประเด็นเกี่ยวกับการกีดกันแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์กลายเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อการจัดการของรัฐโดยตรง เมื่อประเทศไทยถูกจับตามองจากนานาชาติและถูกกล่าวหาว่า รัฐบาลไทยมีการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์อย่างไม่เป็นธรรม ปรากฏผ่านรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ประจำปี พ.ศ. 2557 ณ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. โดย นายจอห์น แคร์รี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสหรัฐอเมริกาที่ปรับลดระดับประเทศไทยจากระดับ 2 ซึ่งหมายถึง ประเทศที่ต้องเฝ้าระวังจับตามอง ลดลงมาเป็นระดับ 3 หมายถึง ประเทศที่มีสถานการณ์การค้ามนุษย์เลวร้ายที่สุด เนื่องจากไม่สามารถปฏิบัติตามมาตรฐานกฎหมายขั้นต่ำและไม่สามารถแสดงให้เห็นถึงความพยายามที่จะแก้ไขปรับปรุง (สถานทูตสหรัฐฯและสถานกงสุลในประเทศไทย, 2557;

หุทัย จงวพัฒน์บัณฑิตย์, 2560) จึงเป็นที่มาของแผนการดำเนินการที่เร่งบริหารจัดการปัญหาเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์เรื่อยมาจนถึงช่วง พ.ศ. 2560 รัฐบาล คสช. ประกาศให้ปัญหาแรงงานต่างด้าวเป็น “วาระเร่งด่วน”

เห็นได้ว่า การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในฐานะปัญหาของรัฐสอดคล้องกับรายงานข่าวในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เนื่องจากช่วงปีดังกล่าวมีการรายงานข่าวการบริหารจัดการโดยรัฐปรากฏเพิ่มมากขึ้นเป็นจำนวนมาก อีกทั้งตามผลการวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยนำเสนอว่า ภาพตัวแทนของแรงงานต่างด้าวถูกนำเสนอเป็นปัญหาที่ต้องจัดการ ในขณะที่รัฐบาลเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ จึงนำมาสู่ข้อสังเกตของผู้วิจัยว่า ตัวบทกำลังทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงในการประชาสัมพันธ์การทำงานของรัฐบาล ซึ่งเป็นสถาบันที่มีอำนาจและเป็นชนชั้นนำหรือชนชั้นปกครองของสังคมไทย ในขณะที่แรงงานต่างด้าวถูกเอาเปรียบและไม่ได้รับความชอบธรรมจากการถูกเสนอแนะว่าเป็นปัญหามากกว่าที่จะเลือกนำเสนอในด้านอื่น ๆ อีกทั้งปัญหาการบริหารจัดการของรัฐบาลก็ไม่ถูกนำเสนอเท่าไรนัก

อุดมการณ์ชาตินิยม สำนึกความเป็นชาติเดียวกันซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะและเหนือกว่าผู้อื่น อุดมการณ์ชาตินิยมจึงเป็นเบื้องหลังทางความคิดสำคัญที่ส่งอิทธิพลต่อปฏิบัติการหรือการกระทำของคนในสังคมไทยในฐานะ “คนชาติเดียวกันหรือพวกเรา” ต่อแรงงานต่างด้าวในฐานะ “คนอื่น” ยกตัวอย่างเช่น อุดมการณ์ชาตินิยมที่รัฐไทยมีต่อแรงงานต่างด้าวชาวพม่าส่งผลให้รัฐไทยมองว่าแรงงานเหล่านี้เป็นภัยคุกคามความมั่นคงต่อรัฐ (ศิริพิมพ์ศรีบัลลังก์, 2555) เช่นเดียวกับการนำเสนอแรงงานต่างด้าวในฐานะ “ภัย” “ปัญหา” และ “คนอื่น” โดยปราศจากการตระหนัก ตั้งคำถาม และความเห็นใจ เนื่องจากแรงงานต่างด้าวคือกลุ่มชาติพันธุ์อื่นซึ่งมีสถานภาพด้อยกว่าและไม่ใช่ว่าพวกเขาจะเหมือนกันกับเรา

6. สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนแรงงานต่างด้าวในวาทกรรมข่าวหนังสือพิมพ์ไทยเผยให้เห็นว่า ในรายงานข่าวเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ภาษาที่ปรากฏไม่ได้เกิดขึ้นอย่างเป็นปรกติธรรมดา แต่ถูกเลือกใช้จากมุมมองของนักข่าว ซึ่งผ่านการตัดสินใจ ประเมินค่า ตีความ และเลือกนำเสนอเฉพาะบางแง่มุม ลักษณะดังกล่าวทำให้ภาษามีลักษณะเป็นกลวิธีทางภาษาหรือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำหน้าที่ประกอบสร้างและสื่อภาพตัวแทนของแรงงานต่างด้าวและฝ่ายไทย กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการนำเสนอภาพตัวแทนเหล่านี้มีหลายกลวิธี กลวิธีที่โดดเด่น คือ การอ้างถึงแรงงานต่างด้าว โดยการใช้การประเมินค่าโดยนัยเชิงลบ การใช้ชนิดกระบวนการการกระทำเพื่อสื่อภาพการกระทำที่ “ไม่พึงประสงค์” ของแรงงานต่างด้าว การใช้มูลบทเพื่อแนะนำว่าแรงงานต่างด้าวมักมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์และสร้างปัญหาซ้ำ การใช้อุปลักษณ์เพื่อนำเสนอแรงงานต่างด้าวในฐานะ “ภาระ” และ “ความเป็นอื่น” ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับภาพตัวแทนแรงงานต่างด้าวพบการนำเสนอภาพตัวแทนที่ปรากฏอย่างเด่นชัด 5 ภาพตัวแทน โดยมุ่งเน้นนำเสนอแรงงาน

ต่างด้าวในประเทศไทยเป็น “ภัยคุกคาม” “ปัญหา” และ “คนอื่น” ในขณะที่ภาครัฐถูกเสนอแนะว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญและมีความชอบธรรมตามกฎหมายในการจัดการ ภาพตัวแทนที่ปรากฏเป็นผลมาจากการเลือกใช้ภาษาและเลือกนำเสนอข่าวเฉพาะบางแง่มุม ในขณะที่บางแง่มุมหรือบางภาพถูกละเลยและเลื่อนหายไปจากตัวบท เช่น แรงงานต่างด้าวเป็นเหยื่อของขบวนการค้ามนุษย์ แรงงานต่างด้าวเป็นกลุ่มคนที่ได้รับความเดือดร้อน องค์กรไม่แสวงหาผลกำไรนอกเหนือจากรัฐเป็นผู้ช่วยเหลือแรงงานต่างด้าว และเจ้าหน้าที่รัฐกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว เป็นต้น การปรากฏของภาพตัวแทนดังที่กล่าวมานี้ย่อมส่งผลกระทบต่อมุมมองหรือความคิดของผู้รับสาร ซึ่งเป็นคนในสังคมไทยที่รับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวในทางลบและเลือกปฏิบัติต่อคนกลุ่มนี้อย่างหวาดระแวง ไม่เท่าเทียม และไร้ความเห็นอกเห็นใจ โดยที่ผู้เขียนข่าวหรือหนังสือพิมพ์เองอาจไม่ได้ตระหนักถึงผลกระทบเหล่านี้

ผลการวิเคราะห์บ่งชี้ให้เห็นว่า สื่อหนังสือพิมพ์เป็นวาทกรรมที่ทำหน้าที่ประกอบสร้างภาพตัวแทนของแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย โดยเป็นผลมาจากวิถีปฏิบัติทางวาทกรรม คือ ตัวบทวาทกรรมเป็นรายงานข่าวจากสื่อหนังสือพิมพ์ไทยรัฐเป็นหนังสือพิมพ์ระดับชาติที่ประสบความสำเร็จ ทรงอิทธิพล และแพร่กระจายสู่สังคมไทยเป็นวงกว้าง การรายงานข่าวเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวผ่านการเลือกสรรประเมินค่าจากกระบวนการผลิต เช่น หลักคุณค่าข่าวส่งผลให้ข่าวที่ถูกนำเสนอส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นข่าวเบาะ หรือ “ข่าวที่มีสีสันดึงดูดใจ” เพื่อดึงดูดความสนใจ เราอารมณ์ และทำให้สามารถเข้าถึงผู้คนในสังคมได้ในทุกระดับชั้น เห็นได้จากการเลือกนำเสนอข่าวอาชญากรรมและข่าวปัญหา ซึ่งส่งต่อการสร้างภาพด้านลบให้กับแรงงานต่างด้าว อย่างไรก็ตาม ผู้อ่านซึ่งเป็นคนในสังคมมีแนวโน้มที่จะตีความโดยปราศจากการตระหนักรู้และเชื่อว่าข่าวเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวเป็นความจริงทั้งหมด ส่วนผลการวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรมเผยให้เห็นปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งอิทธิพลต่อการผลิตและดำรงอยู่ของวาทกรรม ได้แก่ สถานการณ์ขาดแคลนแรงงาน การบริหารจัดการของรัฐบาลในสภาวะเร่งด่วน และอุดมการณ์ชาตินิยม

งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า รายงานข่าวเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวในหนังสือพิมพ์ไทยมีลักษณะเป็นวาทกรรมเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์คนชายขอบที่เกี่ยวข้องและเอื้อประโยชน์แก่ชนชั้นผู้มีอำนาจในสังคม ไม่ใช่เพียงสำนักข่าวที่เป็นสถาบันของชนชั้นนำผู้ทำหน้าที่ผลิตตัวบทแต่ยังหมายรวมถึงภาครัฐของประเทศไทย รัฐบาล หน่วยงานภาครัฐ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยถูกเลือกนำเสนอในตัวบทหนังสือพิมพ์ในฐานะผู้มีบทบาทสำคัญ มีอำนาจอย่างชอบธรรม และประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ในขณะที่แรงงานต่างด้ามักถูกนำเสนอในฐานะปัญหาสำคัญที่ต้องบริหารจัดการ กล่าวได้ว่ารายงานข่าวแรงงานต่างด้าวเป็นวาทกรรมที่อาจแฝงอคติการตัดสินและการปฏิบัติกับชนกลุ่มน้อยอย่างไม่เป็นธรรม โดยที่ผู้ผลิตตัวบทและผู้ที่เกี่ยวข้องอาจไม่ทันระแวงระวังหรืออาจจะไม่ได้ตั้งใจในตัวบทเหล่านี้แรงงานต่างด้าว คือ กลุ่มคนที่แทบจะไร้ซึ่งสิทธิและเสียงที่จะบอกเล่าเรื่องราวของตนเอง รวมถึงไร้โอกาสเข้าถึงวาทกรรมชุดนี้ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นส่งผลให้ถึงแม้แรงงานต่างด้าวจะเป็นกลุ่มคนที่สร้างคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติและกำลังแรงงานสำคัญของ

ประเทศ แต่ด้วยทวาทกรรมกลับมุ่งเน้นนำเสนอพวกเขาเป็น “ปัญหา” “ภัยคุกคาม” “คนอื่น” ความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยที่มุ่งศึกษาทวาทกรรมเกี่ยวกับผู้อพยพ ผู้ลี้ภัย กลุ่มชาติพันธุ์ (กฤษดาพรรณ หงส์ดามรงค์, 2543; ชีระยุทธ สุริยะ, 2560; มุลินทร์ สุดเจริญ, 2552; Charteris-Black, 2006; Craviotto, 2009; Idrus & Ismail, 2013; Kazłowska, 2009; Khosravini, 2014; Lynn & Lea, 2003; Mohd Don & Lee, 2014; Teo, 2000; van Dijk, 2002) ต่างกันที่งานวิจัยเหล่านี้ผลการวิจัยไม่ได้ระบุชัดว่า การเลือกนำเสนอถึงผู้อพยพ ผู้ลี้ภัย และกลุ่มชาติพันธุ์ในเชิงลบ ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญเป็นเพราะกระบวนการผลิตข่าวที่เลือกนำเสนอเฉพาะข่าวที่คนในสังคมสนใจและเลือกใช้ภาษาที่รุนแรงเพื่อเร้าอารมณ์โดยนักข่าวและสำนักพิมพ์ไม่ได้ตระหนักว่าเป็นการผลิตข่าวทวาทกรรมที่กดทับเอาเปรียบแรงงานต่างด้าวอย่างแยบยล อีกทั้งผู้วิจัยยังเห็นว่า แรงงานต่างด้าวในประเทศไทยเป็นกลุ่มคนที่มีคุณลักษณะเฉพาะซึ่งแตกต่างกับคนกลุ่มอื่น ๆ กล่าวคือ แรงงานต่างด้าวไม่ใช่ผู้อพยพ ไม่ใช่ผู้ลี้ภัย แต่คือกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นแรงงานสำคัญของประเทศไทย หากทว่าพวกเขาเหล่านี้กลับถูกนำเสนอในทวาทกรรมในฐานะกลุ่มคนไม่พึงประสงค์ เจกเช่นเดียวกันกับกลุ่มคนอื่น ๆ ในงานวิจัยข้างต้นดังที่กล่าวมาจึงชี้เห็นว่า ผู้อพยพ ผู้ลี้ภัย กลุ่มชาติพันธุ์ รวมถึงแรงงานต่างด้าว คือกลุ่มคนชายขอบที่ถูกคนในสังคมมองว่าเป็น “ภัยคุกคาม” อยู่เสมอในแทบจะทุกสังคมวัฒนธรรม

ท้ายที่สุดผู้วิจัยเชื่อว่า ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้นำเสนอภาพตัวแทนแรงงานต่างด้าวในทวาทหนังสือพิมพ์ ลักษณะดังกล่าวเป็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่มีอิทธิพลทางความคิดและก่อร่างสร้างตัวเป็น “อคติ” ที่สร้างความวิตกกังวล ความเกลียดกลัว การไม่ยอมรับ การเลือกปฏิบัติ และนำมาสู่ความไม่ชอบธรรมและความไม่เท่าเทียมที่คนในสังคมไทยจะปฏิบัติต่อแรงงานต่างด้าวราวกับเขาเหล่านี้เป็น “สิ่งไร้ประโยชน์” หรือเป็น “สิ่งแปลกปลอม” อัน “ไม่พึงประสงค์” ผู้วิจัยไม่ได้ปฏิเสธว่า สิ่งที่ทวาทหนังสือพิมพ์นำเสนอไม่ใช่ข้อเท็จจริง โดยในปัจจุบันยังคงปรากฏให้เห็นเรื่องจริงว่า มีแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย ยังคงมีแรงงานต่างด้าวที่กระทำผิดกฎหมาย ก่อเหตุความรุนแรง และก่อคดีอาชญากรรม แต่ผู้วิจัยเพียงต้องการให้คนในสังคมหรือคนที่อ่านบทความวิจัยชิ้นนี้ได้รู้จักคิดและตระหนักรู้ว่าสิ่งที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อมวลชนในฐานะสถาบันที่มีอำนาจ อีกทั้งอาจเป็นเพียงเศษเสี้ยวหนึ่งของความจริงที่ถูกเลือกสรร และสร้างขึ้นเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งซึ่งกระทำการกดขี่และสร้างความไม่ชอบธรรมแก่กลุ่มคนไร้อำนาจในสังคม ทั้งนี้ในประเด็นเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวอาจมีปัญหาคืออื่น ๆ เชิงโครงสร้าง มีผู้ร่วมกระทำผิด และมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ผลักดันให้แรงงานต่างด้าวต้องกระทำผิดแต่ไม่ได้ถูกนำเสนอไว้ในรายงานข่าว อาจมีแรงงานต่างด้าวที่ถูกเอาเปรียบและกำลังเดือดร้อนแต่ไม่ถูกนำเสนอ สิ่งเหล่านี้จึงล้วนมีนัยหรือวัตถุประสงค์เคลือบแฝงและเป็นผลผลิตของทวาทกรรมที่ครอบงำและบงการความคิด รวมถึงวิถีชีวิตคนในสังคมโดยที่เราอาจไม่ทันได้ระวังตัวอย่างแยบยล

เอกสารอ้างอิง/References

- กนกรัตน์ ศศิโรจน์, 2564. แนวทางการบริหารองค์กรสื่อหนังสือพิมพ์เพื่อความอยู่รอดในยุคดิจิทัล [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กมลศ โปธิกนิษฐ์, พัชรินทร์ สิริสุนทร, และ วัชรพล พุทธิรักษา. (2560). แรเงงานข้ามชาติ กับการทำให้เป็น “สัตว์-เศรษฐกิจ” ภายใต้ภาวะการถูกกดทับ: กรณีศึกษาแรเงงานข้ามชาติในประเทศไทย. วารสารสังคมศาสตร์, 13(2), 99-119
- กฤตยา อาชวนิจกุล และ พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร. (2548). คำถามและข้อท้าทายต่อนโยบายรัฐไทยในมิติสุขภาวะและสิทธิของแรเงงานต่างด้าว. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กฤษดาธารณ หงส์ดามรงค์. (2543). ปริจเฉทเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย: การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ [รายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คทาธร อัครจิรติกรณ์. (2553). การประสพผลสำเร็จทางธุรกิจของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2556). วาทรกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวภาษาศาสตร์: แนวคิดและการนำมาศึกษาวาทรกรรมในภาษาไทย. โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐา ศรีบุญรอด. (2545). การบริหารงานกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายวัน [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธีระยุทธ สุริยะ. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับภาพตัวแทนของชาวโรฮิงญาในสื่อออนไลน์ภาษาไทย: การศึกษาตามแนววาทรกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิทักษ์ ไปเร็ว และ พัทธ์ สิริวงศ์. (2556). วาทรกรรมการสร้างความเป็นอื่นของแรเงงานต่างด้าวในประเทศไทยฐานะพลเมืองโลก. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, 6(3), 617-636.
- มูจลินทร์ สุดเจริญ. (2552). มโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับแรเงงานต่างด้าวในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย [เอกสารประกอบคำบรรยายสรรพวิชา]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรภากรณ์ มนต์ไทรเวศย์. (2556). แรเงงานต่างด้าวในภาคประมงกับความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม. วารสารดำรงวิชาการ, 12(2), 281-306.
- วิภาดา โนตา. (2552). สภาพการอยู่อาศัยของแรเงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร: กรณีศึกษาชุมชนวัดตึก [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรวิทย์ มิตรทอง. (2560). การเข้าถึงบริการสุขภาพของแรเงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาในโรงพยาบาลสมุทรสาคร [การค้นคว้าอิสระปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- ศิริพร ภักดีผาสุข. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์และแนวทางการนำมาศึกษาภาษาไทย. โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิพิมพ์ ศรีปลั่งก. (2555). การทำให้แรงงานต่างด้าวเป็นปัญหาความมั่นคงของรัฐ : ศึกษากรณีแรงงานพม่าในไทย [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository.
- ษ์ฐรัมย์ ธรรมบุษดี. (2555). เศรษฐกิจการเมืองว่าด้วยสวัสดิการสำหรับแรงงานข้ามชาติ: กรณีศึกษาแรงงานพม่าในจังหวัดสมุทรปราการ [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository.
- สถานทูตสหรัฐและสถานกงสุลในประเทศไทย. (2557). รายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ประจำปีพ.ศ. 2557. <https://th.usembassy.gov/th/our-relationship-th/official-reports-th/2014-trafficking-persons-report-thailand-th/>
- สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา. (2559). การพัฒนานโยบายการบริหารจัดการแรงงานข้ามชาติ ภายใต้ประชาคมอาเซียนเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมไทย. สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน).
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2553). ผลกระทบจากการจ้างแรงงานข้ามชาติของไทยภายใต้ยุคพิสูจน์สัญชาติ. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. (2559). สถิติจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือทั่วราชอาณาจักรประจำเดือน ตุลาคม 2559. กลุ่มสารสนเทศสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว.
- สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. (2563). สถิติจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือทั่วราชอาณาจักรประจำเดือน ตุลาคม 2563. กลุ่มสารสนเทศสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว.
- สุภางค์ จันทวานิช, มุลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย, และ ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2547). โครงการวิจัยเรื่องการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานและการถูกหลอกลวงของแรงงานต่างชาติในประเทศไทย. มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย.
- หฤทัย จงวัฒนบัณฑิตย์. (2560). การปรับเปลี่ยนนโยบายแรงงานต่างด้าวสมัยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository.
- ออมสิน บุญเลิศ. (2552). วาทกรรมว่าด้วย คนต่างด้าว กับการกลายเป็น คนอื่น ของชาวไทยใหญ่พลัดถิ่น. วารสารสังคมศาสตร์, 21(3), 103-141.
- Charteris-Black, J. (2006). Britain as a container immigration metaphor in the 2005 election campaign. *Discourse & Society*, 17(5), 563-581.

- Craviotto, M. D. T. (2009). Racism and xenophobia in immigrants' discourse: The case study of Argentines in Spain. *Discourse & Society*, 20(5), 571-592.
- Fairclough, N. (1989). *Language and power*. Longman Press.
- Fairclough, N. (1992). *Discourse and social change*. Polity Press.
- Fairclough, N. (1995). *Media discourse*. Edward Arnold Press.
- Fairclough, N. (2003). *Analysing discourse: Textual analysis for social research*. Longman Press.
- Fowler, R. (1991). *Language in the news: Discourse and ideology in the British press*. Routledge Press.
- Idrus M. M., & Ismailb, I. S. (2013). "Petaling street almost Malaysian"—A discourse analysis of news on illegal immigrants. *Social and Behavioral Sciences*, 90, 374-380.
- Kazlowska, A. G. (2009). Clashes of discourse: The representation of immigrants in Poland. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 7, 58-81.
- Khosravinik, M. (2014). Immigration discourse and critical Discourse analysis: dynamic of world events and immigration representations. In C. Hart & P. Cap (Eds.), *Contemporary critical discourse studies chapter: Immigration discourses and critical discourse analysis: Dynamics of world events and immigration representations in the British press* (pp. 503-521). Bloomsbury Academic Press.
- Lynn, N. & Lea, S. J. (2003). 'A phantom menace and the new apartheid': The social construction of asylum-seekers in the United Kingdom. *Discourse & Society*, 14(4), 425-452.
- Machin, D. & Mayr, A. (2012). *how to do critical discourse analysis*. Sage press.
- Teo, P. (2000). Racism in the news: A critical discourse analysis of news reporting in two Australian newspapers. *Discourse & Society*, 11(1), 7-49.
- Mon, M. (2010). Burmese labour migration into Thailand: Governance of migration and labour rights. *Journal of the Asia Pacific Economy*, 15(1), 33-44.
- Mohd Don, Z. & Lee, C. (2014). Representing immigrants as illegals, threats, and victims in Malaysia: Elite voices in the media. *Discourse & Society*, 25(6), 687-705.
- Shoemaker, P. J., & Vos, T. P. (2009). *Gatekeeping theory*. Routledge Press.
- Shoemaker, P. J., & Reese, S. D. (2014). *Mediating the Message in the 21st Century: A Media Sociology Perspective*. Routledge Press.
- van Dijk, T. A. (1984). *Prejudice in discourse: An analysis of ethnic prejudice in cognition and conversation*. John Benjamins.
- van Dijk, T. A. (1993). *Elite discourse and racism*. Sage Press.

- van Dijk, T. A. (2012). *The role of the press in the reproduction of racism*. In M. Messer, R. Schroeder, & R. Wodak (Eds.), *Migrations: Interdisciplinary perspectives Vienna: Springer* (pp. 15-29). Springer Press.
- van Leeuwen, T. (1996). *The Representation of social actors*. In C. Caldas-Coulthad & M. Coulthard (Eds.), *Texts and practice: readings in critical discourse analysis* (pp. 32-70). Routledge Press.
- van Leeuwen, T. (2008). *Discourse and practice: new tools for critical discourse analysis*. Oxford University Press.
- van Leeuwen. T. (2009). Critical discourse analysis. In J. Renkema (Ed.), *Discourse, of Couse: An overview of research in discourse studies* (pp. 277-292). John Benjamins Publishing Press.